

บทที่ 5

วิเคราะห์ปัญหาสังคมในภาพยนตร์ของ มจ.ชาตรีเฉลิม บุคค

ในการศึกษาปัญหาสังคมในภาพยนตร์ของ มจ.ชาตรีเฉลิม บุคค นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการทราบถึงการสะท้อนปัญหาสังคมและการวิพากษ์วิจารณ์สังคม (Social Critic) ที่ปรากฏในภาพยนตร์ของ มจ.ชาตรีเฉลิม บุคค ดังนั้น การวิเคราะห์ในบทนี้จะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนด้วยกัน คือ

- ส่วนที่ 1 การสะท้อนปัญหาสังคมในภาพยนตร์ของ มจ.ชาตรีเฉลิม บุคค
- ส่วนที่ 2 การวิพากษ์วิจารณ์สังคมในภาพยนตร์ของ มจ.ชาตรีเฉลิม บุคค

ในส่วนแรกนั้น ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ว่าภาพยนตร์ของ มจ.ชาตรีเฉลิม บุคค ได้สะท้อนปัญหาสังคมอะไรบ้าง ในส่วนที่ 2 นั้นเป็นการวิเคราะห์การวิพากษ์วิจารณ์สังคมของ มจ.ชาตรีเฉลิม บุคค ที่ปรากฏในภาพยนตร์

1. การสะท้อนปัญหาสังคมในภาพยนตร์ของ มจ.ชาตรีเฉลิม บุคค

Siegried Kracauer (อ้างถึงใน Louis D. Giannetti 1976 : 141 - 145) นักทฤษฎีภาพยนตร์ชาวเยอรมัน ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพยนตร์ว่า ภาพยนตร์นั้นเป็นส่วนขยายของภาพถ่ายและมีความเกี่ยวเนื่องในอันที่จะบันทึกโลกที่เห็นรอบตัวเรา เขาเห็นด้วยกับความคิดของ Aristotle ที่ว่า "ศิลปะคือการเลียนแบบธรรมชาติ" โดยกล่าวยืนยันที่จะบันทึกความเป็นจริงออกมาได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Andre Bazin (อ้างถึงใน Louis D. Giannetti 1976 : 166) ผู้กำกับภาพยนตร์ชาวฝรั่งเศส ที่เชื่อว่าภาพยนตร์สามารถที่จะสะท้อนความเป็นจริงได้ก็คือ แนวความคิดของนักทฤษฎีและผู้สร้างภาพยนตร์แนวเหมือนจริง (Realistic) ซึ่งผลงานทางภาพยนตร์ของพวกเขา มักจะสะท้อนความเป็นจริงทางสังคมที่เกิดขึ้น

เช่นเดียวกับภาพยนตร์ของ มจ.ชาตรีเฉลิม ยุคล หรือ "ท่านม้วย" ซึ่งภาพยนตร์ของท่านส่วนใหญ่มักจะสะท้อนปัญหาสังคมเสมอ ๆ ปัญหาสังคมที่สะท้อนในภาพยนตร์ของท่านม้วยนั้นมีมากมายหลายปัญหาด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางสังคม ปัญหาทางการเมือง และปัญหาทางเศรษฐกิจ

ในการวิเคราะห์นั้นผู้วิจัยจะวิเคราะห์ตั้งแต่ปัญหาทางสังคม ปัญหาทางการเมือง และปัญหาทางเศรษฐกิจ ตามลำดับ โดยเลือกเฉพาะประเด็นปัญหาสังคมที่สะท้อนออกมาในภาพยนตร์ของท่านม้วย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ก. ปัญหาทางสังคม

ปัญหาโสเภณี

ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานคำว่า "โสเภณี" แปลว่างาม แต่ความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไปนั้น ก็คือหญิงที่ทำการค้าประเวณี ที่กระทำเพื่อสำเร็จความใคร่ของผู้อื่นจะเป็นไปในทางร่วมประเวณีอย่างปกติหรือปรนนิบัติแบบอื่นใด อันเป็นการสาส์นเพื่อสินจ้างรางวัลไม่ว่าจะเป็นแบบชั่วคราวหรือเป็นอาชีพ

Elliot and Merrill (อ้างถึงใน สุพิศรา สุภาพ 2525:130) ได้กล่าวว่าการค้าประเวณีนั้นเป็นปัญหาที่มีมานานแล้ว โดยทั่วไปถือว่าโสเภณีเป็นสิ่งชั่วช้าและเป็นปัญหาทางศีลธรรม (Davis 1949 :514) สำหรับในประเทศไทยในการค้าประเวณีก็มีมาตั้งแต่สมัยโบราณเช่นกัน และแพร่หลายกันมากในสมัยรัชกาลที่ 5 จนต้องตรากฎหมายให้สำนักโสเภณีต้องจดทะเบียน เพื่อควบคุมการแพร่กระจายโรค ต่อมาหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สงบ องค์การสหประชาชาติได้มีมติว่า การค้าประเวณีเป็นเรื่องทำให้เสื่อมเสียศักดิ์ศรีของมนุษย์ เป็นต้นเหตุแห่งการค้าหญิง ค้าทาส การล่อลวง การลักพา การฉ้อโกง การบังคับหญิงเพื่อการค้าประเวณีอันเป็นการผิดศีลธรรม ประเทศไทยได้รับมติดังกล่าว และได้ตราพระราชบัญญัติปราบการ

คำประเวณี พ.ศ. 2503 ขึ้น แต่ก็ยังปรากฏว่าการคำประเวณียังมีอยู่โดยออกมาใน
รูปแบบแอบแฝงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ในที่คลับ บาร์ อาบอบนวด โรงน้ำชา โรง
แวม ภัตตาคาร ห้องอาหาร ร้านตัดเสื้อ ร้านแต่งผม ฯลฯ

ท่านมุ่ยได้สร้างภาพยนตร์ที่สะท้อนถึงปัญหาของโสเภณีในยุคที่เปลี่ยนจาก
ยุคระบบช่องมาเป็นแบบโรงแรม ใน เทพธิดาโรงแรม และการคำประเวณีในรูปแบบ
แบบออบ ออบ นวด ใน ทองพูน โคกโพ ราชบุตร เพิ่มขึ้น

ใน เทพธิดาโรงแรม ท่านมุ่ยทรงสะท้อนโลกของโสเภณีผ่าน "มาลี" เด็ก
สาวชาวเหนือที่มีความซื่อบริสุทธิ์แต่ถูกหลอกลวงกรุงเทพฯ หลอกลวงพาไปเซกซ์มก่อนที่
จะพาไปขายโรงแรม โดยท่านมุ่ยทรงเสนอภาพเปรียบเทียบระหว่างฉากรักของมาลี
กับแฟนหนุ่มบนโรงแรมกับภาพแห่งเทพีสงกรานต์ที่อยู่ด้านล่าง ซึ่งแสดงว่ามาลีกำลัง
ก้าวสู่การเป็นเทพีหรือเทพธิดารูปแบบหนึ่งคือ "เทพธิดาโรงแรม"

หลังจากที่ถูกขายให้กับโรงแรมโดยที่เธอไม่รู้เนื้อรู้ตัว มาลีก็ได้พบกับ
โทนแมนดาประจำโรงแรม ซึ่งหลอกลวงให้เธอยอมเป็นของเขาและนำไปสู่การขาย
ตัวให้กับผู้ชายอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งเป็นงานที่เธอจำเป็นต้องแบกรับและยากที่
หลีกเลี่ยงได้ และในที่สุดเธอก็ยอมรับเป็นอาชีพ เพื่อที่จะนำรายได้จากน้ำพักน้ำแรง
ของเธอส่งไปให้พ่อแม่ของเธอที่ชนบท ซึ่งเป็นการแสดงความกตัญญูและสร้างฐานะ
พ่อแม่ของเธอให้ได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนบ้าน

ท่านมุ่ยทรงสะท้อนให้เห็นโลกของโสเภณี ในระบบโรงแรมที่หญิงสาวจะ
ต้องขายตัวเพื่อทำกำไรให้กับเจ้าของโรงแรม มี "เอเยนต์" คอยจัดหาผู้หญิง มี
"โก" เป็นผู้ดำเนินการ มีแมนดาคอยควบคุม และทางโรงแรมจะต้องเจียจกรายได้
จากน้ำกามส่งส่วยให้ "ท่าน" ซึ่งเป็นเจ้านายเหนือหัวระดับผู้ใหญ่ของทางการที่คอย
แผ่บารมีคุ้มครอง ชีวิตของโสเภณีในโรงแรมไม่ใช่มีมาลีเพียงคนเดียว ท่านมุ่ยยังนำ
เสนอชีวิตของ "แสงดาว" สาวบ้านเดียวกันกับมาลีที่ถูกหลอกมาแต่ไม่ยอมขายตัวจึง
ถูกพวกแมนดาในโรงแรมซ้อมทรมานตาย หรือหญิงสาวอย่าง "คำหล้า" ที่ถูกข่มขืน

เพื่อบังคับให้ชายตัว โดยท่านม้วยทรงตัดภาพจากเหล่าแมงดาช่อม "คำหล้า" สลับกับเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นการนำเหตุการณ์ร่วมสมัยมาใช้เปรียบเทียบว่าถึงแม้จะมีการเรียกร้องหาเสรีภาพสักเพียงใด แต่การกดขี่ก็ยังดำรงอยู่ต่อไป และชีวิตของคำหล้าก็จบลงด้วยความตาย เมื่อเธอหนีไปบนยอดตึกแล้วร่วงตกลงมา

ท่านม้วยทรงสะท้อนให้เห็นว่าการกดขี่เอารัดเอาเปรียบเพศหญิงนั้น มิใช่ถูกกระทำจากเพศชายเท่านั้น ผู้หญิงด้วยกันแท้ ๆ อย่าง "คำแก้ว" ที่ก้าวมาจากโสเภณีตามโรงแรมเหมือน ๆ กับมาลี แต่ด้วยประสบการณ์และความกว้างโลกเมื่ออายุมากขึ้นก็หันเหไปเป็นเอเยนต์ค้าผู้หญิงเสียเอง ซึ่งมาลีไม่ต้องการที่จะเลือกเส้นทางเช่นนั้น และอยากจะกลับบ้านเกิด อยากจะไปให้พ้นโรงแรมแต่เธอก็ไม่อาจที่จะกลับได้เพราะ

มาลี : ฉันกลับบ้านตอนนี้ไม่ได้หรอกโกเล็ก อายเขา
ตายเลย ถ้า... ถ้าฉันจะกลับบ้าน ฉันต้องได้ตี
กลับไป ไม่เงินฉันไม่กลับแน่

โกเล็ก : มาลีจะทำยังไง

มาลี : ฉันคิดว่าฉันพอมีทางได้... ฉันมีวิธีของฉัน

ทางเลือกของมาลีคือ เรียนตัดเสื้อในตอนกลางวันและออกรับแขกในตอนกลางคืน เพื่อที่จะได้ตีกลับบ้าน ชีวิตของมาลีตอนกลางวันก็คือเวลาแห่งความหวังถึงอนาคตที่ไม่มีคนเหยียดหยาม แต่เวลากลางคืนชีวิตของเธออยู่กับความซ้ำซากจำเจ และเมื่อมาลีเรียนตัดเสื้อสำเร็จแต่เงินก็ไม่มี ความหมายอะไรอีก เมื่อเธอพบว่าชายหนุ่มที่จะช่วยทำให้ความหวังของเธอเป็นจริงได้ ก็นอนอยู่บนเตียงกับคนอื่น แต่มาลีก็ไม่วายพบกับผู้ชายคนใหม่อีกครั้ง เขาขับรดชนเธอโดยอุบัติเหตุ แต่จากคำพูดที่ว่า "คุณเป็นคนสวยขนาดเป็นดาวหนังได้สบาย" ซึ่งไม่แตกต่างไปจากคำพูดของผู้ชายคนอื่น ๆ ก่อนหน้านั้น ทำให้เธอตัดสินใจผละออกมาทันทีและชีวิตโสเภณีเช่นมาลีก็กลับบ้านมือเปล่าพร้อมกับประสบการณ์ร้ายและตราบาบที่ติดตัวตลอดไป

ใน ทองพูน โลกโท ราชภวเพิ่มขึ้น ท่านม้วยได้นำเสนอชีวิตของโสภณที่ อยู่ในสถานบริการอาบ อบ นวด จากชีวิตของ "แรมจันทร์" ซึ่งเคยเป็นผู้หญิงหากิน ตามโรงแรมเช่นเดียวกับ "มาลี" ใน เทพธิดาโรงแรม ก่อนที่จะมายึดอาชีพหมอนวด ท่านม้วยทรงสะท้อนให้เห็นว่า แม้แรมจันทร์จะหันมาจากโรงแรมแล้ว แต่ชีวิตของ หมอนวดก็ยังมีผู้ชายแมงคามาคอยรีดไถเงินของเธอเสมอ ๆ เมื่อเธอไม่ให้ก็ถูกทุบตี ว่างกาย ต่อมาเธอก็มาพบกับทองพูนและทองพูนพยายามที่จะให้ เธอ เลิกอาชีพดังกล่าว แต่เธอก็ปฏิเสธที่จะเลิกมัน

แรมจันทร์ : ฉันนะ เลิกงานของฉันไม่ได้หรอกทองพูน
 ทองพูน : ทำไมล่ะครับ
 แรมจันทร์ : จะเรียกว่าหุงเพื่อก็ได้ คนอย่างฉันนะ
 ล่าบากมามากแล้ว ไม่มีงานอะไรที่ฉัน
 ทำได้แล้วได้เงินดี ๆ แล้วก็สบาย

เมื่อ เป็นเช่นนี้แรมจันทร์จึงต้องยึดอาชีพของการเป็นหมอนวดต่อไป แม้ ว่าช่วงหนึ่งแรมจันทร์ได้ลาออกไปช่วยเลี้ยงลูกให้ทองพูน ซึ่งบรรดาเพื่อนหมอนวดด้วยกันก็ไม่คิดว่าเธอจะเลิกอาชีพนี้ได้

แรมจันทร์ : ภูลาออกแล้ว
 หมอนวด : ฮ่า ! แล้วเอ็งจะไปทำอะไรกัน
 ไปเป็นคนใช้เขาหรือ หรือว่าหล่อน
 จะไปเป็นเทพธิดาโรงแรมอย่าง
 เก๋ววะ

แต่แรมจันทร์กลับเลิกอาชีพนี้ได้โดยแต่งงานกับฝรั่งนักท่องเที่ยวแล้วย้าย ตามสามีของเธอไปอยู่เมืองนอก เมื่อทองพูนติดคุก ทอดทิ้งทองพูน ทอดทิ้งบักห่าน้อย ลูกชายคนเดียวของทองพูนที่แรมจันทร์ เคย เป็นผู้ดูแลให้ เป็นไปตามยถากรรม

ที่กล่าวมาแล้วคือ ปัญหาโสเภณีซึ่งเป็นปัญหาสังคมประเภทหนึ่งที่สะท้อนในภาพยนตร์ของท่านมูย์ โดยโสเภณีใน เทพธิดาโรงแรม นั้นท่านมูย์ทรงสะท้อนว่าเกิดจากการหลอกลวง และถูกบังคับให้ขายตัว แต่บางคนก็เป็นด้วยความสมัครใจ และผู้ที่ทำการจัดหาผู้หญิงเพื่อการค้าประเวณีนั้นมิใช่มีเฉพาะเพศชายเท่านั้น หากมีทั้งเพศหญิงอีกด้วย ส่วน "แรมจันทร์" หมอนวดใน ทองพูน โลกโพ-ราชภรต์เต็มขั้น นั้นก็เคยเป็นผู้หญิงหากินตามโรงแรมเช่นเดียวกับ "มาลี" ก่อนที่ยึดอาชีพหมอนวด และเธอก็ยอมรับในอาชีพนี้ด้วยความสมัครใจ เพราะไม่มีงานอะไรที่เธอทำแล้วได้เงินดี ๆ แล้วก็สบายเช่นงานนี้

ปัญหาครอบครัว

Elliot and Merril (อ้างถึงใน สุพัตรา สุภาพ 2525 :59) กล่าวว่าครอบครัวนั้นจะประกอบไปด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไปที่มีความสัมพันธ์ทางเพศด้วยการเป็นสามีภรรยา กัน โดยมีลูกหรือไม่ก็ได้ และเป็นสถาบันแรกที่มีมนุษย์มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เพราะการเกิดครอบครัวนั้นก็เนื่องมาจากความรักและความหวังที่จะร่วมชีวิตกันอย่างมีความสุข และมีลูกเพื่อเชื่อมโยงความสุขแต่ความสุข และความอบอุ่นในครอบครัวก็อาจจะสิ้นสุดลงได้ ถ้าหากว่าครอบครัวนั้น ๆ มีความไม่เป็นระเบียบในครอบครัว (Family Disorganization) มีความบกพร่องต่าง ๆ จนกลายเป็นปัญหาที่ไม่อาจจะแก้ไขได้ ครอบครัวนั้น ๆ ก็อาจถึงกับแตกแยก ซึ่งกลายเป็นปัญหาสังคมในที่สุด

ปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวนี้ท่านมูย์ทรงสะท้อนในภาพยนตร์ของท่านหลายเรื่องด้วยกัน คือ เขาชื่อกานต์ ความรักครั้งสุดท้าย ทองพูน โลกโพ ราชภรต์เต็มขั้น กาม มือปืน และ อิสรภาพของทองพูน โลกโพ

ใน เขาช็อกกานต์ ท่านมู๋ยได้สะท้อนให้เห็นในครอบครัวของหมอกานต์กับ
 หนุ่ยภรรยาของเขา ความจริงแล้วก่อนที่หมอกานต์จะแต่งงานกับหนุ่ยหมอกานต์
 เองก็ไม่มั่นใจนักว่าเขาจะอยู่กับเขาได้ เพราะเขาเป็นเพียงหมอกจน ๆ คนหนึ่ง
 ช้าต้องไปอยู่ที่อำเภอเล็ก ๆ ห่างไกลจากความเจริญทั้งปวง เช่นอำเภอบางบาล
 ที่หนุ่ยไม่คุ้นเคยมาก่อน หลังจากแต่งงานแล้วหมอกานต์กับหนุ่ยก็เดินทางไปต่าง
 บาล ความคาดหวังของหนุ่ยก็คือ อยากจะให้หมอกานต์เป็นคนที่เขาออกเอาใจ
 เช่นเดียวกับสามีภรรยาที่แต่งงานใหม่ ซึ่งจะไปจากการที่หนุ่ยบอกให้หมอก
 กานต์เข้ามาอยู่ในห้อง ในวันแรกที่มาถึงต่างบาล ความคาดหวังของหนุ่ยที่
 อยากจะให้หมอกานต์พูดจาหยอกล้อเหมือนกับคู่แต่งงานใหม่ ๆ ดูจะไม่มีในตัวของ
 หมอกานต์เอาเสียเลย เขาดูเงียบขรึมเอาการเอางานไม่เหมือนโตมร ซึ่งเคยเป็น
 คู่รักของเธอตั้งแต่สมัยเรียนมหาวิทยาลัยด้วยกัน แต่หนุ่ยก็พยายามที่จะปรับตัวเอง
 ให้เข้ากับเขา กับความกัณดาของอำเภอที่เขาทำงาน

ท่านมู๋ยทรงสะท้อนว่า ในขณะที่หมอกานต์มีเหตุผลของตัวเองที่จะมาอยู่
 ต่างบาล เพราะต้องการช่วยเหลือคนในชนบท ตามที่เขาบอกกับหนุ่ยว่า
 "ชีวิตของคนที่นี่ถูกจริง ๆ อยู่ไปแล้วหนุ่ยจะเห็นเองว่าพวกเขาแสนสาหัส และ
 ทำไมผมถึงมาอยู่ที่นี่" แต่หนุ่ยไม่ได้มีเหตุผลเช่นเขา เธอมาอยู่ที่นี่ก็เพราะเธอเป็น
 เมียหมอกานต์ เธอเบื่อหน่ายกับความกัณดาและความซ้ำซากจำเจของมัน สิ่งเดียว
 ที่ยึดให้เธออยู่ที่นั่นได้ก็คือหมอกานต์ แต่เขาก็เอาแต่หมกมุ่นอยู่กับงานของเขาไม่มี
 เวลาให้เธอ "งานของผมยุ่งมาก หนุ่ยก็น่าจะเห็น" จากความกดดันเหล่านี้ทำให้
 เธอถึงกับระบายอารมณ์กับหมอกานต์ "ฉันอยากจะมีบ้าน มีลูกซะหมอก แต่ฉันไม่เคยมี
 อย่างที่ผิวเมียคนอื่นเขามี" ต่อมาเธอจึงขอหมอกกลับบ้านกรุงเทพฯ และเริ่มออกเที่ยว
 เค้า ส่วนหมอกก็ยังคงหมกมุ่นอยู่กับงานต่อไป แต่ก็อดที่จะรำเหวไม่ได้ แต่เขาก็ไม่รู้
 จะทำอย่างไร การที่หมอกานต์เงียบหายไปยิ่งทำให้หนุ่ยน้อยใจยิ่งขึ้น และหันไปคบ
 กับโตมรอีกครั้ง จนกระทั่งโตมรพาเธอไปประสบอุบัติเหตุจนสมองกระทบกระเทือน
 จนหมอกานต์ต้องเดินทางเข้ากรุงเทพฯ

จากการที่หมอกานต์ได้พบกับโตมร ซึ่งจะช่วงชิงหุทัยไปจากเขาและ ความสงสารเธอในที่สุด หมอกานต์จะต้องเลือกเอาระหว่างการไปช่วยเหลือชาวบ้านในชนบทกับครอบครัวของเขา ซึ่งท่านผู้ทรงให้หมอกานต์เลือกเอาครอบครัวของเขา

หมอกานต์ : ผมจะไปแค่ 2 - 3 วันเท่านั้นเอง
แล้วผมจะกลับมาที่นี่อีก ผมกลับมา
ผมสัญญาว่าจะทำให้หุทัยมีความสุข
ให้หุทัยในสิ่งที่หุทัยต้องการทุกอย่าง

หุทัย : ค่ะ หุทัยจะรอคุณ รีบกลับมานะคะกานต์

แต่ความตั้งใจของหมอกานต์ก็ไม่สัมฤทธิ์ผล เมื่อเขาถูกยิงตายเมื่อเขา ย่างก้าวไปถึงบางบาดาลอีกครั้ง โดยสรุปแล้วใน เขาชื่อกานต์ ท่านผู้ทรงสะท้อน ให้เห็นถึงปัญหาครอบครัวที่สามีและภรรยา มีพื้นฐานทางสังคม และความคิดที่แตกต่าง กัน และมีความคาดหวังที่แตกต่างกัน แม้ว่าในช่วงแรกฝ่ายภรรยาจะพยายามปรับตัว เองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของสามี แต่เมื่อนานวันเข้าก็เกิดความ เบื่อหน่าย เพราะสามีไม่ยอมตัวไปตามที่เธอคาดหวัง ในที่สุดก็ต้องหนีไปชั่วคราว แม้ในตอน หลังท่านผู้ทรงให้หมอกานต์ยอมทำตามหุทัยต้องการ แต่ทุกสิ่งทุกอย่างก็สายเกินไป เสียแล้ว

ในความรักครั้งสุดท้าย ท่านผู้ทรงสะท้อนปัญหาครอบครัวโดยผ่าน "รส" หญิงหม้ายสาวสวย โดยมีอาชีพเป็นอาจารย์สอนศิลปะที่มหาวิทยาลัยศิลปากร และต้อง ลาออกจากราชการเพราะมีความจำเป็นในด้านการครองชีพต้องเลี้ยงดูลูกที่เกิดจาก สามีเก่าถึงสามคน โดยทำงานเป็นนักวาดภาพประกอบบนนวนิยายให้นิตยสารเรจ รัมภ์ต่าง ๆ และส่งเงินให้ลูก ๆ ไปอยู่ในความดูแลของยายที่พิษณุโลก

ท่านผู้ทรงมิได้ให้เหตุผลว่าเพราะเหตุใด "รส" จึงหย่ากับสามีเก่าที่

เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยเดียวกัน แต่ก็คงจะมีเหตุทะเลาะขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ซึ่งจะเห็นได้จากบทสนทนาระหว่าง "เทียบ" สามเภาของ "รส" กับ "ซิดเชื่อ" ว่า

เทียบ : คุณเห็นแม่คนนั้นมัย... นั้นแหละ เคยเป็นเมีย
ผมละ... มันแหวดที่สุดเลย คุณยังไม่ยอมกลับบ้าน...
คุณเคยเห็นผู้หญิงคอกทองมัย นั้นแหละ
ไม่มีใครคอกทอง เกินนังนี้ไปได้... มันเคยเป็น
เมียผมจริง ๆ เสร็จผมตั้งแต่ยังเรียนไม่จบ
เค็ดนังนังนี้ ผมหลงมันไปพักหนึ่ง ถึงกับแต่งงาน
ด้วย จนมีลูกกับมัน... มันเอาลูกผมไปหมด...
ผมคิดถึงลูก มันไม่ให้ผมพบลูกเลย... อีนี่มันใจ
ร้ายเห็นหน้าตาสวย ๆ อย่างงี้ใจมันร้ายที่สุด...
ร้ายที่สุด

การที่เธอต้องแบกภาระทำงานหาเงินเพื่อเลี้ยงลูกถึงสามคนตามลำพัง ทำให้เธอไม่ค่อยจะมีเวลาไปเลี้ยงดูลูกที่ฝากไว้กับยายที่พิษณุโลก นาน ๆ จึงไปเยี่ยมที ทำให้ลูกของเธอไม่ได้รับความอบอุ่นเท่าที่ควร ซึ่งท่านผู้ทรงนำเสนอให้เห็นอย่างชัดเจนตามที่เธอไปเยี่ยมลูก ลูกแต่ละคนจะวิ่งเข้ามาหาแม่

ลูกหมู : คิดถึงแม่จังเลย

โต้ง : กว่าแม่จะมานาน ๆ นาน

ลูกหมู : ทำไมแม่ถึงไม่มาหาลูกหมูมั่งเลยคะ

รส : ก็แม่มีงานมากนี่จ๊ะ... แม่มีงานมากก็มีเงินมาก
แล้วแม่จะได้รับพวกลูก ๆ มาอยู่ด้วยกันยังงั้นจ๊ะ

นอกจากปัญหาการหย่าร้าง ปัญหาสุขภาพความอบอุ่นจากพ่อแม่แล้ว ท่านผู้ทรงสะท้อนให้เห็นชีวิตรักของหญิงหม้ายคนหนึ่ง ที่เธอมีความหวังที่จะสร้างครอบครัวขึ้นมาใหม่ หลังจากที่ล้มเหลวในครั้งแรกไปแล้ว ซึ่งดำเนินไปด้วยความไม่

รวบรื่นนัก ทั้งจากการครหาอันตรายจากสิ่งควมรอบข้างที่มักจะตีตราหญิงหม้ายที่มีแฟนใหม่ ว่า "ร่าน" ซึ่งจะเห็นได้จากคำพูดของ "กาพล" คนที่รู้จักกับเธอ

กาพล : แม่นั่นปะร่านจะตาย... อยากมีผัวแทบ
ขาดใจ... คุณย่นตาแม่มั่งซี... พี่ไม่ลอง
คุม้งหรือของพรีนะ ได้ไปก็ไม่ต้องเสียเงิน
ไปหาคะหรี... เราเป็นผู้ชายไม่เสียหาย
จริงมัยพี่

หรือกับการที่เธอให้ความสนใจกับ "พัท" ชายหนุ่มที่มีอายุอ่อนกว่าเธอ เธอก็ต้องได้รับความเจ็บปวดเมื่อเขาหันไปสนใจหญิงสาวในวัยเดียวกัน ซึ่งเธอเองก็รู้สึกว่ามีปมด้อยอยู่ตลอดเวลา "...มันเป็นปมด้อยของฉัน ปมด้อยว่าตัวเองไม่ใช่สาว... แต่กว่าพัท เขาถึงทิ้งไปหาคนอื่นเมื่อมีคนมารัก ทำไมล่ะ ฉันถึงจะไม่รักเขา ต้องให้คนเขาตำว่าเป็นผู้หญิงหลายใจ มีผัว ผัวก็ทิ้ง มีคู่รัก คู่รักก็ไม่เอา..." (มจ.ชาตรีเฉลิม 2518 : 198) แม้ว่า ในช่วงหลัง "พัท" จะกลับมาหาเธออีก แต่ก็ถูกครอบครัวญาติพี่น้องของ "พัท" ตั้งข้อรังเกียจแม่ฝ่ายเช่นเธอและรีบส่ง "พัท" ไปเมืองนอก

ท่านผู้ทรงชี้ให้เห็นถึงปัญหาของแม่ฝ่ายต่อไปว่า แม้แต่ชายหนุ่มที่อยู่ในวัยเดียวกับเธออย่าง "ซิด เชื้อ" ที่เธอตัดสินใจร่วมหอลงโรงด้วยก็ยังมีอุปสรรค เพราะเขาไม่ชอบลูกของเธอ ซึ่งจะเห็นได้จากจดหมายของซิด เชื้อที่ส่งมาถึงเธอ

...ผมแน่ใจตัวเองว่าผมไม่ชอบลูกของคุณเลย ...บางทีผมอาจจะมีความคิดแบบเด็ก ๆ อยู่ในสมอง ที่ไม่ยอมรับความเป็นจริง ได้คุณมาทั้ง ๆ ที่รู้ว่าคุณมีลูกอยู่แล้ว... แต่ก็หลอกตัวเองอยู่เรื่อยเพราะตอนที่เรายู่ด้วยกันดูเหมือนจะมีตัวคุณเพียงคนเดียว ที่คุณเขียนมาว่ารักลูกมากเหลือเกินนั้น... ผมแน่ใจว่าผมไม่ได้ชอบลูกของคุณเลย ยิ่งรู้ว่า

ต่อไปจะต้องรับผิดชอบร่วมกับคุณ ทำให้ความคิดเดิมของ
ผมที่มีต่อคุณพลอยเปลี่ยนไป ... และผมเลือกที่จะแยกทาง
กับคุณ... (มจ. ชาตรีเฉลิม บุคค 2518 : 207 - 209)

นอกจากปัญหาผิดหวังจากความรักแล้ว ชีวิตของแม่ฝ่ายอย่างรสที่ต้องสูญเสียลูกอย่างปัจจุบันทันด่วน ทำให้เธอสูญเสียทุกสิ่งทุกอย่าง และตัดสินใจที่จะเลือก
หนทางตายในที่สุด

ในภาพยนตร์เรื่อง กาม ท่านผู้ได้สะท้อนให้เห็นปัญหาครอบครัวอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นครอบครัวของ "มาวิกา วงศ์วันทา" คาราวาสาวไปอยู่กับลูกสาววัย 15 ปี ของเธอ กาวที่เธอเอาแต่ทำงาน ทำงาน และทำงานทั้งกลางวันและกลางคืนปล่อยให้ "วิณา" ลูกสาวอยู่อย่างเงิบเหงาและร่าเหว ซึ่งท่านผู้ทรงสะท้อนความภาวะแห่งความร่าเหวนั้นได้อย่างชัดเจน คือในขณะที่แม่ของเธอกำลังถ่ายหนังอยู่นั้น เธอก็เดินเล่นอย่างเงิบเหงาอยู่คนเดียว จนเธอทนสภาพเช่นนั้นไม่ได้และในวันหนึ่ง เธอก็ระบายออกมา

วิณา : หนูต้องการมีคนพูดด้วย คุยด้วย ต้องการให้มี
คนเข้าใจหนูบ้างเท่านั้นเอง ถ้าแม่อยู่บ้านบ้าง
พูดกับหนูบ้าง... เข้าใจหนูบ้าง

ท่านผู้ทรงชี้ให้เห็นว่ากาวทอดทิ้งลูกนอกจากจะทำให้ลูกขาดความอบอุ่นแล้ว ยังเปิดโอกาสให้นักข่าวบันเทิงเข้ามาทำลายล้างเพื่อทดแทนอารมณ์ของตนหลังจากที่หวังเคลมแม่แต่ไม่สำเร็จ "วิณา" มีปัญหาแต่เธอไม่รู้จักปรึกษาใคร เมื่อเธอถูกภาวะบีบคั้นหนักเข้าจึงหนีออกจากบ้าน ซึ่งทำให้แม่สำนึกตัวเองขึ้นมาได้ ซึ่งท่านผู้ทรงชี้ให้เห็นว่าแม่จะต้องให้ความอบอุ่นแก่ลูก และเข้าใจต่อลูก ซึ่งเห็นได้จากคำพูดของ "มาวิกา" ว่า

มาวิกา : หน้าที่ของแม่คือต้องเข้าใจลูก ... ถ้าฉันหาเขา
เจอและเขายังต้องการฉัน ฉันก็ไม่ทำอะไรเขาอีก
... ถ้าเขาทำผิดฉันจะยกโทษให้เขา มันไม่ใช่
หน้าที่ของแม่หรือที่จะต้องให้อภัย เข้าใจ
ลูกขอให้ฉันหาเขาเจอ...

และในที่สุดก็สามารถที่จะค้นหา "วิณา" พบแต่ครอบครัวของ "มาวิกา"
สามารถที่จะฝ่าฟันปัญหาต่าง ๆ และให้ความอบอุ่นแก่ลูกได้อย่างเต็มที่ตามที่พูดหรือไม่
ยังไม่มีความคืบหน้าจากท่านผู้

สำหรับ ทองพูน โลกโพ ราชภรต์ นั้น ท่านผู้ทรงสะท้อนถึงปัญหา
ครอบครัวของชีวิตคนขับแท็กซี่ที่ชื่อ "ทองพูน" ซึ่งเมียทิ้งไปเป็นเมียเช่าฝรั่งที่ศาล
ที่ "บักห่าน้อย" ลูกชายไว้ให้เขาเลี้ยงดู ซึ่งทองพูนบอกว่า "...ผมต้องเป็นทั้งพ่อ
และแม่ของมัน..." แม้ทองพูนจะรักลูกของเขามาก แต่ทองพูนก็ต้องทำงานหาเลี้ยง
ชีพ เขาต้องทิ้งลูกของเขาไว้กับเพื่อนบ้าน และเมื่อเขามาพบกับ "แรมจันทร์"
หมอนวดสาวเขาก็หวังที่สร้างครอบครัวขึ้นมาใหม่ เพื่อหาแม่ให้ "บักห่าน้อย" เลี้ยง
ดู "บักห่าน้อย" ที่ขาดแม่ตั้งแต่เด็ก แต่ทุกสิ่งทุกอย่างก็จบสิ้นลงเมื่อทองพูนติดคุก
แรมจันทร์ก็ทอดทิ้งเขาไปเป็นหมอนวดอีก

ในนิสวาทของทองพูน โลกโพ ซึ่งเป็นเรื่องราวที่ต่อเนื่องจาก ทองพูน
โลกโพ ราชภรต์ โดยเริ่มจากทองพูนออกจากคุก เขาก็รู้ว่า "บักห่าน้อย" ได้
กระทำความผิดและถูกจับไปอยู่บ้านเมตตาเสียแล้วเนื่องจากเขาถูกทอดทิ้งไม่มีพ่อแม่
คอยดูแลเอาใจใส่ นอกจากนี้ท่านผู้ยังสะท้อนให้เห็นปัญหาครอบครัวของ "ละมัย"
นางเอกของหนังสือเรื่องนี้ว่า เธอมาจากครอบครัวที่มีปัญหาอย่างมาก ซึ่งจะเห็นได้
จากคำพูดของ "ละมัย" ที่พูดกับทองพูน

...แม่ของฉันเป็นกะเหรี่ยง พ่อฉันเป็นใครก็ไม่รู้ อ้อ!
เห็นยายบอกว่า คงเป็นฝรั่งมึง...นี่ฉันพอมิเค้าฝรั่ง

บ้างมีย ... พ่อฉันยังไม่รู้ภาษาเลยแม้กระทั่งฉันอยู่กับ
ยาย ความจริงไม่ใช่ยายจริง ๆ นะเป็นคนข้างบ้าน
แม่เขาจ้างให้เลี้ยง แล้วเขาก็หายไปเลย ฉันก็ไม่รู้
ว่าใครเป็นแม่ จนป่านนี้ก็ยังไม่รู้ อยู่กับยายยายก็พา
เร่ไปขอตาน พอรู้ภาษาก็ไปขายพวงมาลัยตามสี่แยก

จากครอบครัวที่มีปัญหาทำให้ "ละมัย" ต้องกลายเป็นเด็กข้างถนนที่คอย
ฉกชิงวิ่งราวทรัพย์สินของผู้อื่น

ในมือปืน ท่านผู้ยังได้สะท้อนให้เห็นครอบครัวที่แตกแยกและมีปัญหาเช่น
กัน คือ ครอบครัวของ "จำสมหมาย ม่วงทรัพย์" ซึ่งถูกเมียทิ้งไปมีตัวใหม่ ขณะที่
เขารบอยู่ในลาว โดยทิ้งลูกชายที่เป็นลมบ้าหมูเจ็บออก ๆ แอด ๆ เป็นภาระให้เขา
เลี้ยงดูแต่เพียงผู้เดียว โดยประกอบอาชีพเป็นมือปืนรับจ้าง และพบจุดจบในที่สุด

ที่กล่าวมาคือการสะท้อนปัญหาครอบครัวในภาพยนตร์ของ มจ. ชาตรี
เฉลิม ยุคล โดยใน เขาชื่อกานต์ เป็นปัญหาครอบครัว "หมอกานต์" กับ "หฤทัย"
ที่มีความคาดหวังและจุดมุ่งหมายของชีวิตที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดปัญหาขึ้นใน ความ
รักครั้งสุดท้าย ท่านผู้ทรงสะท้อนให้เห็นปัญหาครอบครัวที่ย่ำแย่กัน ซึ่งส่งผล
กระทบต่อลูก ๆ และชีวิตหลังการหย่าของแม่หวังว่าจะดำเนินไปได้อย่างไร จะ
ต้องประสบกับปัญหาอะไรบ้าง และเธอจะเลือกแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างไร ส่วน กาม
สะท้อนให้เห็นปัญหาครอบครัวในครอบครัวของคาราวาสาวดาวไป ที่เอาแต่ทำงานจน
ไม่มีเวลาให้ลูก ปล่อยให้ลูกอยู่อย่างเงิบเหงาและไร้เหว ซึ่งเปิดโอกาสให้นักข่าว
บันเทิงที่ชั่วช้าเข้ามาทำลายล้างเพื่อทดแทนความแค้นของตนเอง หลังจาก
หวังเคลมแม่แต่ไม่สำเร็จ จนลูกของเธอต้องหนีออกไปจากบ้าน สำหรับ ทองพูน
โคกโพ-ราษฎรเต็มขั้น อิสราภาพของทองพูน โคกโพ และ มือปืน นั้น ก็สะท้อนให้
เห็นครอบครัวที่แตกแยก โดยฝ่ายชายถูกเมียทิ้ง และปล่อยให้ตัวต้องเลี้ยงดูเผชิญกับ
ชะตากรรมไปตามลาพั้ง

ที่น่าสังเกตก็คือ หน้าที่สะท้อนถึงปัญหาครอบครัวของท่านผู้แทบจะทุกเรื่อง (ยกเว้น เขาช็อกานต์) จะเป็นปัญหาครอบครัวที่แตกแยก หย่าร้างกัน ซึ่งเรียกว่า single parent โดย ความรักครั้งสุดท้าย และ กาม ฝ่ายแม่จะเป็นผู้เลี้ยงดูลูกแต่ฝ่ายเดียว ส่วน ทองพูน โศกโท วาชฎรเต็มขึ้น อิสรภาพของทองพูน โศกโท และ มือปืน นั้น พ่อจะเป็นฝ่ายดูแลลูกไปตามลำพัง ซึ่งมีปัญหาต่าง ๆ ติดตามมาอีกมากมาย

ปัญหาอาชญากรรมและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ปัญหาอาชญากรรมและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเป็นปัญหาที่ปรากฏในทุกสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมด้อยพัฒนา กำลังพัฒนา หรือพัฒนาแล้วก็ตาม เป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ก่อความไม่สงบแก่สมาชิกในสังคม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ได้ให้คำจำกัดความอาชญากรรมไว้ว่า "เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นได้โดยการกระทำของบุคคล ซึ่งการกระทำนั้น ๆ กฎหมายได้บัญญัติเป็นข้อห้ามและถือว่าเป็นความผิด ซึ่งผู้กระทำผิดจะต้องถูกลงโทษ" ดังนั้น อาชญากรรมจึงมีความหมายถึงพฤติกรรม หรือการกระทำที่ผิดจากระเบียบหรือเบี่ยงเบนไปจากข้อตกลงหรือบรรทัดฐานของสังคม โดยการกระทำนั้น ๆ จะมีกฎหมายกำหนดว่าเป็นความผิด หรือเป็นการกระทำความผิดต่อสวัสดิภาพ หรือความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของสมาชิกในสังคม เช่น การลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย หรือฆ่าคนตาย เป็นต้น

ปัญหาอาชญากรรมและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินใน ท่านผู้ทรงสะท้อนปัญหานี้ในภาพยนตร์หลายเรื่องด้วยกันคือ เขาช็อกานต์ เทพธิดาโรงแรม เทวดาเดินดิน ทองพูน โศกโท วาชฎรเต็มขึ้น อุกาฟ้าเหลือง มือปืน อิสรภาพของทองพูน โศกโท ครูสมศรี และ คนเลี้ยงช้าง

ใน เขาช็อกานต์ ท่านมูยทรงสะท้อนให้เห็นความขัดแย้งในหมู่นักเล่นไฮโลบ่อนการพนันในอำเภอบางบาล จนกระทั่งต้องมีการใช้มีดแทงกันเอากราสาหีส และนำมาให้หมอกานต์รักษาแต่เนื่องจากขาดเครื่องมือ เครื่องมือ หมอกานต์จึงบอกให้นำส่งโรงพยาบาลจังหวัด จากการทำหมอกานต์ไม่รับรักษาคนไข้รายนี้ และเพราะกลัวหมอกานต์จะเปิดโปงพฤติกรรมของผู้มีอำนาจในท้องถิ่น ในที่สุดชีวิตของหมอกานต์ก็ถูกสังหาร

ใน เทพธิดาโรงแรม ท่านมูยทรงสะท้อนให้เห็นปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นควบคู่กับปัญหาโสเภณี นับตั้งแต่พฤติกรรมการล่อลวงหญิงสาวไปขายโรงแรม การที่แมงดาใช้กำลังข่มขู่ขู่ตีเหยื่ออย่าง "แสงดาว" และ "คำหล้า" ที่ไม่ยอมขายตัวให้ขายตัว จนกระทั่ง "คำหล้า" ต้องจบชีวิตลงนอกจากนี้ก็ยังมีการฆ่ากันตายเกิดขึ้นในโรงแรมระหว่าง "ท่าน" ลูกน้องของผู้มีอำนาจในวงราชการที่พยายามอวดเปงบารมีกับ "โตน" แมงดาคุมช่องแห่งนั้น ซึ่งท่านมูยทรงนำเสนอภาพการฆ่ากันระหว่าง "โตน" กับ "ท่าน" ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งท่านมูยทรงบรรยายไว้ในบทภาพยนตร์ว่า

...ท่านเงื่อมมือจะชก โทนเอามือลงไปที่เอว เงื่อมมือขึ้นพร้อมกับเราจะได้ยินเสียงกรีก มันเป็นเสียงมีดสปริง โทนแทง แล้วดึงมือออกเลือดทะลักออกมาเต็มมือโทน โทนแทงซ้ำแล้ววิ่งหนี ท่านกระชาก ยูเอส. ออกมาจากด้านหลังแล้วยิงโทน โทนล้มลงตะกุกตะกัก... โทนพยายามตะกายหนี เขาหันไปดูท่านซึ่งยืนอยู่ในพื้นหลังอย่างกลัวสุดขีด ท่านยกปืนในมือขึ้นเล็งที่หัวของโทนแล้วยิง กระสุนเจาะหน้าผากของโทน ทำให้หัวด้านหลังของโทนระเบิดกระชากเป็นโพรง เลือดกับสมองของโทนปลิวว่อน... (มจ.ชาติวีเฉลิม ยุคล 2517 : 59 -60)

ใน เทวดาเดินดิน ได้สะท้อนให้เห็นการก่ออาชญากรรมหลายรูปแบบ ซึ่งสะท้อนผ่านวัยรุ่น 3 คน คือ "พี่" , "น้อง" และ "ต้อย" พฤติกรรมของพวกเขาเริ่มตั้งแต่การค้ายาเสพติด และก่ออาชญากรรมโดยเริ่มตั้งแต่การฉกชิงวิ่งราว กระเป๋าเงินตามศูนย์การค้าแล้ววิ่งหนีตำรวจ ซึ่งในช่วงที่วิ่งหนีตำรวจนี้เอง ท่านผู้ทรงได้แทรกปัญหานักเรียนช่างกลติดกันอยู่กลางถนน ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นประจำในช่วงหลักเหตุการณ 14 ตุลาคม 2516

พฤติกรรมของคนทั้งสาม เริ่มหนักมือยิ่งขึ้น โดยการทุบกระแจร้านค้าอย่างมั่วมือ จนกระทั่งเข้าไปปล้นทรัพย์สินของชาวบ้าน ขโมยรถและยิงเจ้าของรถจนเสียชีวิต และก็ยังถูกอาชญากรรมมากขึ้นเมื่อทำการปล้นธนาคาร ซึ่งการก่ออาชญากรรมเช่นนี้เสมือนกับบ้านเมืองอยู่ในสภาพไร้ชื่อไร้แป ประชาชนไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และชะตากรรมสุดท้ายของพวกเขา ก็คือความตาย

ทองพูน โคนไฟ ราชภัฏเต็มขั้น ท่านผู้ทรงสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมที่ไร้สวัสดิภาพในความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งเกิดขึ้นแม้แต่อยู่ในภาวะประกาศใช้กฎอัยการศึก ห้ามออกนอกเคหะสถานเพื่อป้องกันความมั่นคง และป้องกันอาชญากรรม แต่ปัญหาอาชญากรรมในเมืองหลวงก็ยังเกิดขึ้นเสมอ ไม่ว่าจะฉกชิงวิ่งราว การข่มขืน โดยเฉพาะการจี้ปล้น ซึ่งพวกคนขับแท็กซี่มักจะประสบเคราะห์กรรมเหล่านี้บ่อยครั้ง เช่นเดียวกับ ทองพูน โคนไฟ คนขับแท็กซี่จากที่ราบสูง ที่ขายที่นาเพื่อนำมาซื้อรถแท็กซี่ เริ่มต้นชีวิตใหม่ในกรุงเทพฯ ฯ

ท่านผู้ทรงนำเสนอปัญหาอาชญากรรมโดยผ่านทองพูน ในลักษณะพัฒนาระดับความรุนแรงในการก่ออาชญากรรม นับตั้งแต่เขาถูกโกงค่าโดยสารและยึดออกเงินที่เขาหามาได้จากการขับรถตั้งแต่วันแรก จนกระทั่งถูกหลอกพาไปจี้ที่ซอยเปลี่ยว และถูกรุมกระหึบจนสลบ เพราะไม่ยอมให้ปล้นรถ แม้เขาจะรู้ว่าใครคือตัวการที่ปล้นรถของเขา แต่ทางเจ้าหน้าที่บ้านเมือง ซึ่งมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง มีหน้าที่บำบัดทุกข์บำรุงสุข ในอันที่จะรักษาสวัสดิภาพและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน กลับไม่สามารถที่จะดำเนินการช่วยเหลือได้

และไม่สามารถที่จะพึ่งพาได้ต่อไปอีกแล้ว ท่านมูยจึงต้องให้ทองพูนเลือกการติดตาม
รอดคืนด้วยตัวเอง ผลที่ได้รับก็คือความพ่ายแพ้ และถูกตำรวจจับกุมในข้อหาฆ่าคนตาย
ซึ่งเป็นความพ่ายแพ้ต่อระบบสังคมอย่างราบคาบ ดังคำพูดของจำแก่ ๆ คนหนึ่งที่พูด
กับทองพูนว่า

... เอ็งก็รู้อยู่แล้วว่า เอ็งไม่มีทางที่จะชนะเขาได้ ก็ระบบ
มันเป็นอย่างนี้ เอ็งก็ควรจะยอมรับ ถ้าเอ็งยอมรับไม่ได้
เอ็งก็อยู่ในสังคมนี้ไม่ได้...

ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในทองพูน โคกโพธิ์ ราชวร. เต็มขั้น นั้น
ท่านมูยทรงชี้ว่า มันเป็นปัญหาอย่างนี้ แต่ท่านไม่ได้เสนอหนทางแก้ไข การที่ท่านนำ
เสนอให้เห็นภาวะที่ทองพูนถูกบีบคั้น และประสบชะตากรรมเช่นนี้ ก็เป็นการจุด
ประกายและส่งคำถามไปถึงผู้ชมว่า ใครล่ะคือผู้ที่จะแก้ไขปัญหาเหล่านี้ ถ้าไม่ใช่ผู้ชม
ที่จะช่วยกันคิดหาทางแก้ไขสภาวะที่เลวร้ายนี้

อุกาฟ้าเหลือง ก็เป็นภาพยนตร์อีกเรื่องหนึ่งที่นำเสนอปัญหาอาชญากรรม
ซึ่งเกิดจากความขัดแย้งเกี่ยวกับผลประโยชน์ระหว่างกำนันเลี้ยง ซึ่งเป็น สส.
อิทธิพลในท้องถิ่นกับผู้ที่เคยสนับสนุนกำนันเลี้ยงจนกำนันได้เป็น สส. โดยเรียก
มือปืนจากกรุงเทพฯ ๆ มากำจัดศัตรูนับตั้งแต่ผู้ที่ขัดผลประโยชน์กับกำนันเลี้ยง ได้ก่
เรือ บุญตา ซึ่งถูกฆ่าปิดปากเพราะรู้ว่าใครเป็นคนร้าย รวมทั้งฆ่าเด็กหนุ่มที่พ่อเผา
เลี้ยงมาแต่เล็กก็ถูกตามล่า จนในที่สุดเผาหลัก ซึ่งคิดว่าตัวเองแก่แล้วก็ยอมถูกมือปืน
ฆ่าตายเพื่อเสียสละให้เด็กหนุ่มอย่างชามีชีวิตอยู่ต่อไป

มือปืน ท่านมูยได้สะท้อนให้เห็นปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจากพวกมือ
ปืนรับจ้าง จากชีวิตของ "จำสมหมาย ม่วงทรัพย์" อดีตทหารรับจ้างไปรบในลาว ที่
ต้องประกอบอาชีพเป็นมือปืนรับจ้างเพื่อความมั่นคงและอนาคตของลูก เขายอมฆ่าคน
ที่ไม่เคยรู้จักไม่เคยโกรธแค้นกันมาก่อนก็เพื่อเงินเท่านั้น จากการบงการของผู้ว่า
จ้างให้ไปฆ่าศัตรูที่มีผลประโยชน์ขัดกัน ท่านมูยทรงสะท้อนให้เห็นกระบวนการมือปืน

รับจ้างอย่างชัดเจน นับตั้งแต่มีผู้ว่าจ้าง ผ่านรังใหญ่ (รังใหญ่หมายถึงเอเยนต์ที่ทำหน้าที่ติดต่อระหว่างมือปืนกับผู้ว่าจ้าง) แล้วรังใหญ่จะติดต่อไปยังมือปืน ทั้งนี้เพื่อตัดตอนการถูกจับกุม

ใน มือปืน ท่านผู้ได้สะท้อนภาพเปรียบเทียบของการเป็นมือปืน 2 ประเภท คือ มือปืนที่ถูกกฎหมาย กับมือปืนที่ผิดกฎหมาย มือปืนประเภทแรกฆ่าคนแล้วได้เหรียญตรา ได้ยศ ได้ตำแหน่ง แต่มือปืนประเภทที่สองนั้นฆ่าคนแล้วได้เงิน ซึ่งท่านผู้ทรงนำเสนอเปรียบเทียบกันตลอดเวลา และเห็นได้อย่างชัดเจนจากคำพูดของจำสหมหมายเอง

... เหรียญกล้าหาญที่พี่ได้มา สิ่งที่สำคัญมีใจนักหนา
 นิดรู้ไหม ว่าพี่ได้มายังไงบอกพี่มาซิ! ... พี่ได้มาด้วยการฆ่าคน ฆ่าข้าศึก ฆ่าแล้วได้เกียรติ ฆ่าแล้วได้เหรียญกล้าหาญ ตอนนี้ก็เหมือนกัน ฆ่าแล้วได้เงินมันจะแตกต่างกันตรงไหน...

นอกจากนี้แล้วท่านผู้ยังสะท้อนให้เห็นว่า ในวงการของมือปืนรับจ้างนั้น ก็เต็มไปด้วยการเข่นฆ่าหักหลังกัน เมื่อความลับจะถูกสาวไปยังผู้จ้างวาน มือปืนจะต้องถูกเก็บและในตอนจบของเรื่องมือปืนรับจ้างที่ผิดกฎหมายก็ถูกมือปืนรับจ้าง (ของราชการ) ยิงตายในที่สุด

อิสรภาพของทองพูน โลกไพ ท่านผู้ทรงสะท้อนให้เห็นปัญหาต่อเนื่องจากปัญหาอาชญากรรมก็คือ ปัญหาที่สังคมมักจะไม่ค่อยเปิดโอกาสให้แก่คนที่เคยติดคุกมาแล้ว เพราะการติดคุกนั้นเสมือนกับการตีตราประทับจากสังคมว่า คนนั้นเป็นคนเลว ไม่น่าไว้วางใจ ไม่ว่าคน ๆ นั้น จะสำนึกผิดแล้วก็ตาม เช่นเดียวกับชีวิตของทองพูน โลกไพ หลังจากที่เข้ออกจากคุกมาแล้ว คนทั่วไปในสังคมก็มักจะไม่ให้โอกาสแก่เขานัก ไม่ว่าจะเป็นการพยายามหาเงินสุจริตสักก้อนเพื่อรับลูก ไปอยู่บ้านนอก เขาก็หางานด้วยความยากลำบาก คนทั่วไปในสังคมก็ยังมองทองพูนเช่นเดียว

กับเจ้าเบญที่ว่า "จับพวกมันเข้าคุกแทบตาย ไม่ทันไว้ออกมาลอยนวลอีกแล้ว ให้อพวกนี้ตายไปชะมั่งแผ่นดินจะได้สูงขึ้น"

ท่านม้วยทรงชี้ให้เห็นว่าอิสรภาพที่ทองพูนเคยใฝ่ฝัน ถึงกับเขียนติดฝาผนังคุกว่า "อิสรภาพนี้มีความหมาย" นั้น แม้ว่าทองพูนจะออกจากคุกแล้วก็ตามทองพูนก็ยังไม่ได้รับอิสรภาพ เนื่องด้วยสังคมภายนอกยังไม่ได้มีอิสรภาพที่แท้จริง และเต็มไปด้วยปัญหานานับประการ ทองพูนออกจากคุกมาวันแรก เขาก็ถูกล้วงกระเป๋า ถูกตำรวจล้อมและกระหึบอยู่บนตึกก่อสร้าง ซึ่งท่านม้วยทรงคัดสลัดกับภาพป้ายโฆษณาที่หน้าตึกที่มีคำว่า "Freedom" ได้อย่างเจ็บแสบ นอกจากนี้ท่านม้วยมักจะสะท้อนภาพความไม่มีอิสรภาพของทองพูนโดยการใช้นวมกลองเข้าช่วย โดยด่าผ่านลูกทรงตอนที่ทองพูนอยู่ในห้องกับละมัยนั้น เป็นการเปรียบเทียบว่าเสมือนเขาถูกขังอยู่ในคุกนั่นเอง

นอกจากนี้ ท่านม้วยยังสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมก้าวร้าวอหยาบกรรมของ "ละมัย" เด็กสาวข้างถนนที่เริ่มตั้งแต่ขโมยถุงพลาสติกไปขาย ขโมยของ ล้วงกระเป๋า และวิ่งราวทรัพย์ เป็นต้น ซึ่ง "ละมัย" ให้เหตุผลที่ต้องทำเช่นนั้นว่า

.... โอ๊ย! จะให้ทำอะไร เคยทำมาแล้วทั้งนั้นแหละ เคยสมัครทำงานในเรือ ทั้งร้อนทั้งมืด ยังทำเลย ขายพวงมาลัย คนใช้ เลิฟอาหาร ทำมาแล้วทั้งนั้น แต่ทำไม่ยึดหรอก คนมันแย่งงานยังกับหมูยังกับหมา งานมืออยู่นิดหนึ่งแต่คนเป็นร้อยจะพออะไร ก็ต้องปากกัดตีนถีบไปตามเรื่อง ไม่งั้นก็ต้องอดตาย เคยเห็นหมาอดตายบ้างไหม ไม่มีหรอก เกิดเป็นคนเหนือกว่าหมาตั้งหลายชั้น จะอดตายให้อายหมาได้ยังไง....

จากคำพูดของ "ละมัย" ก็พอที่จะมองได้ว่าท่านม้วยทรงชี้ให้เห็นว่าที่ "ละมัย" ต้องก่ออาชญากรรมก็เพราะสภาพของสังคมที่มีปัญหานั้นเอง

ใน คววมศรี ท่านม้วยได้สะท้อนถึงพฤติกรรมการก่ออาชญากรรมของฝ่ายนายทุน ที่พยายามขับไล่ชาวชุมชนแออัดหรือสลัมหลังศาลเจ้าพ่อเสือเพื่อนำไปสร้างศูนย์การค้าเมื่อชาวบ้านคือแฟงไม่ยอมไป นายทุนก็สั่งการให้ลูกน้องเผาไล่ที่ทำให้บ้านเรือนทรัพย์สินของชาวบ้านถูกไฟไหม้มากกว่า 300 หลังคาเรือน และมีผู้ตกเป็นเหยื่อพระเพลิงครั้งนี้ถึง 5 ราย และบาดเจ็บอีก 25 คน ซึ่งท่านม้วยทรงผูกเรื่องว่าคนที่ตายไปนั้น 3 ใน 5 รายก็คือ ลูกของวัน ซึ่งมีอาชีพเป็นยามรักษาความปลอดภัย ความตายของลูกของเขาทำให้เขาบุกเข้าไปในบ้านของนายทุนและเอาน้ำมันขวดเตรียมที่จะเผา แต่ก็ถูกลูกน้องของนายทุนขัดขวางและถูกฆ่าตาย พฤติกรรมการก่ออาชญากรรมของนายทุนยิ่งรุนแรงมากยิ่งขึ้นถึงกับฆ่านายชาญ ผู้นำชาวบ้านคนหนึ่งที่ตั้งคำถามการไล่ที่ของบริษัท และเมื่อชาวบ้านรวมตัวประท้วงเรียกร้องความเป็นธรรมทางฝ่ายนายทุนก็ใช้กลไกอำนาจรัฐคือ ตำรวจเข้าไปปราบปรามด้วยแก๊สน้ำตา และใช้กระบองไล่ตี ซึ่งท่านม้วยทรงนำเสนอโดยการตัดภาพสลับกันกับเหตุการณ์นองเลือด 6 ตุลาคม 2519 ที่รัฐบาลใช้กำลังปราบปรามนักศึกษาอย่างรุนแรงเหยื่อของการก่ออาชญากรรมของฝ่ายนายทุนรายต่อมาก็คือ ทนายทองดี ที่เข้ามาช่วยเหลือทางด้านกฎหมายแก่ชาวบ้านที่เรียกร้องความเป็นธรรม เขาถูกมือปืนฆ่าตายในสำนักงาน และรายสุดท้ายก็คือ "คววมศรี" ผู้นำของชาวบ้านซึ่งถูกยิงตายอยู่ในสลัมนั่นเอง แต่ท่านม้วยทรงก็มีได้ให้ชีวิตของคววมศรีตายไปเปล่า ๆ หากแต่ช่วยปลุกเร้าคนที่ยังอยู่ให้ต่อสู้ต่อไป

ใน คนเลี้ยงช้าง ก็เป็นภาพยนตร์อีกเรื่องหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นปัญหาอาชญากรรมเช่นกัน ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องจากปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้มีหน้าที่รักษาป่าไม้กับฝ่ายนายทุนที่ทำลายป่าไม้ โดยสะท้อนผ่าน "คารณ" ป่าไม้ผู้ปฏิบัติหน้าที่อย่างเอาจริงเอาจัง เพื่อที่จะรักษาป่าไม้ในเขตที่เขารับผิดชอบอยู่ให้ได้ เขาทำการจับไม้เดือนได้หลายครั้งหลายหน ทำให้ทางฝ่ายนายทุนที่เสียผลประโยชน์ไม่พอใจ ให้ "จำสม" ลูกน้องที่คอยดูแลผลประโยชน์ทำการฆ่าเขาเสีย แต่ "บุญส่ง" ซึ่งมีอาชีพชักลากไม้ออกจากป่าเห็นเหตุการณ์ เขวจึงถูกตามล่าเพื่อปิดปากเสีย ซึ่งการตามล่าตามล่านี้ ท่านม้วยทรงนำเสนอให้เห็นพฤติกรรมการเช่นว่าที่รุนแรงมีการใช้อาวุธสงครามยิงถล่มบ้านของบุญส่ง จนเกิดเพลิงลุกไหม้เหลือแต่ซากพร้อม

กับชีวิตของพ่อบุญส่งที่ถูกยิงตายก่อนหน้านั้น แต่บุญส่งพร้อมลูกและเมียหนีรอดไปได้จากการช่วยเหลือของ "แดงอ่อน" ช่างแสนรู้และต่อมา "จำสม" ก็ถูก "แดงอ่อน" ฆ่าตาย ในขณะที่นายทุนผู้มีอิทธิพลยังคงดำรงอยู่ต่อไป

ปัญหาที่อยู่อาศัยและแหล่งเสื่อมโทรม

ที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในชีวิตมนุษย์ที่จะขาดเสียมิได้ เพราะถ้าขาดที่อยู่อาศัยแล้วมนุษย์จะอยู่ได้อย่างไร ปัญหาที่อยู่อาศัยมักจะประสบกันมากในเมือง ส่วนในชนบทปัญหานี้ไม่ค่อยมี เพราะที่พักอาศัยของชาวชนบทแม้จะไม่มาคaturan แต่ก็ยังเป็นไปโดยเหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจและสังคมของเขา (ประสิทธิ์ เก่งเรียน, 2517) และที่พำนักอาศัยของชาวชนบทก็ไม่แออัดยัดเยียด ซึ่งเป็นบ่อเกิดของแหล่งเสื่อมโทรม (slum)

ที่มาของแหล่งเสื่อมโทรมในเมืองนั้น เป็นผลมาจากการขยายตัวของสิ่งต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะทางเศรษฐกิจซึ่งมักจะกระจุกอยู่ในเมือง เป็นสาเหตุให้ชาวชนบทหลังไหลอพยพเข้ามาอยู่ในเมือง ซึ่งคนเหล่านี้มักจะมีการศึกษาต่ำ ที่เข้ามาทำงานประเภทใช้แรงงานและส่วนมากก็ได้รับค่าจ้างแรงงานต่ำ จึงต้องอาศัยอยู่ในบริเวณที่ค่าเช่าถูก ๆ หรือไม่ก็ปลูกกระท่อมอยู่อย่างแออัดยัดเยียดตามที่ว่างหรือที่สาธารณะ ประกอบกับไม่ได้รับการควบคุมดูแลจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จึงกลายเป็นแหล่งเสื่อมโทรมไปในที่สุด และมีปัญหาต่าง ๆ ติดตามมาอีกมากมาย ซึ่งจะกลายเป็นปัญหาและภาวะแก่สังคมโดยส่วนรวม

ปัญหาที่อยู่อาศัยและแหล่งเสื่อมโทรมนั้น ท่านผู้ทรงสะท้อนให้เห็นในภาพยนตร์เรื่อง ทองพูน โคกโพ ราษฎรเต็มขั้น อิสรภาพของทองพูน โคกโพ และ ควัสมศรี

ใน ทองพูน โศกโท ราชภร เต็มขึ้น นั้น ท่านผู้ทรงนำเสนอปัญหาที่อยู่อาศัยและแหล่งเสื่อมโทรม โดยผ่านตัวเอกของเรื่องคือ "ทองพูน โศกโท" ซึ่งอพยพมาจากต่างจังหวัด เพราะคิดว่ากรุงเทพฯ ก็คือความหวัง และต้องตั้งบ้านที่จังหวัดอุดรฯ ดังกับขายนามาเพื่อมาเริ่มต้นชีวิตใหม่โดยการขั้บรดแท็กซี่ ซึ่งใช้เงินที่ได้จากการขายที่นั่น เพื่อมาซื้อไว้เป็นของตัวเอง เนื่องจากทองพูนมีความรู้เท่า มีความยากจนดังนั้นเขาต้องไปเช่าบ้านราคาถูกในย่านแหล่งเสื่อมโทรมเป็นที่พักอาศัย ซึ่งท่านผู้ทรงนำเสนอภาพที่อยู่อาศัยของทองพูนและเพื่อนบ้านในย่านนั้น เต็มไปด้วยความแออัดคับคั่ง ไม่มีระเบียบ มีทางแคบ ๆ คดเคี้ยวไปตามบ้านเรือนต่าง ๆ และเต็มไปด้วยความสกปรกโสโครก คนที่อาศัยอยู่ในย่านนี้โดยเฉพาะเด็ก ๆ แต่งตัวสกปรกมอมแมม และไม่คอยได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากผู้ปกครองนัก เนื่องจากต้องออกไปทำงานหาเงินเลี้ยงครอบครัว โดยเฉพาะทองพูนต้องฝากบักห่าน้อยลูกชายคนเดียวของเขาไว้กับเพื่อนบ้านข้างเคียง นอกจากนี้ท่านผู้ยังนำเสนอปัญหาของคนในแหล่งเสื่อมโทรมก็คือปัญหาที่หาเงินมาจ่ายค่าเช่าบ้านไม่ทันอย่างเช่นทองพูนต้องค้างค่าเช่าถึง 3 - 4 เดือน และประกอบกับรถแท็กซี่ของเขาถูกขโมยไม่มีค่าเช่าให้คุณนายเจ้าของบ้าน เจ้าของบ้านจึงต้องไล่เขาออกจากบ้านนั้นไป

ในอิสรภาพของทองพูน โศกโท ซึ่งเป็นเรื่องราวที่ต่อเนื่องจาก ทองพูน โศกโท ราชภร เต็มขึ้น ก็สะท้อนถึงปัญหาที่อยู่อาศัยและแหล่งเสื่อมโทรมเช่นกัน คือหลังจากที่ทองพูนออกจากคุกมาแล้ว เขาก็กลับไปสลัม (slum) เต็ม แต่ก็ไม่มีใครแล้ว รวมทั้งบักห่าน้อยด้วย ค่าเช่าเขาก็เอาตัวเองเข้าไปซุกตามตึกเก่า ๆ ฟัง ๆ นอน จนกระทั่งได้พบละม้าย เธอจึงชวนเขาไปอยู่ด้วย และที่อยู่ของละม้ายนั้นก็อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม เป็นเพียงห้องเช่าเก่า ๆ โทรม ๆ ที่เป็นทั้งที่นอน ที่ทำอาหาร และทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ในห้องเดียวเท่านั้น ทางเข้าบ้านพักนั้นก็เต็มไปด้วยความสกปรก เป็นแหล่งที่มีการเชือดไก่ ซึ่งจะมีเสียงเปิดเสียงไล่ส่งเสียงรบกวนอยู่ตลอดเวลา

สำหรับคววมศรี นั้นถือได้ว่าเป็นภาพยนตร์ที่สะท้อนปัญหาที่อยู่อาศัยและแหล่งเสื่อมโทรมโดยตรง โดยท่านผู้ทรงเร่มนำเสนอด้วยมุมมองแบบ subjec-

tive (มุมมองที่ใช้แทนสายตาของผู้ชม เหมือนกับผู้ชมเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้นๆ) ค่อย ๆ เคลื่อนเข้าไปในสลัมหรือชุมชนแออัดหลังศาลเจ้าพ่อเสือคลองเตย เป็นการนำเรื่องซึ่งตลอดทางที่กล้องผ่านไปนั้นจะเห็นสภาพบ้านเรือนโทรม ๆ ไม่เป็นระเบียบอยู่กันอย่างแออัด โดยมีทางเข้าแคบ ๆ เป็นไม้กระดานทอดคดเคี้ยวไปตามบ้านเรือนต่าง ๆ เห็นกองขยะกองทับถมโดยไม่มีใครสนใจดูแลรักษาความสะอาด ซึ่งสภาพของสลัมที่ท่านผู้ทรงสะท้อนออกมาตามความเป็นจริง

ทางด้านชีวิตความเป็นอยู่ และอาชีพของผู้คนที่อาศัยอยู่ในสลัมแห่งนี้ใน ท่านผู้ทรงสะท้อนผ่านชีวิตของครูสมศรีและคณะกรรมการหมู่บ้าน โดยผ่านจากบันทึก ของบุญเพ็ง สุโลมาน ผู้อำนวยการกองบริการประชาชน ซึ่งเคยเป็นเด็กสลัมมาก่อน และเข้ามาเกี่ยวข้องกับเพื่อสลัมแห่งนี้ประสบกับปัญหา ซึ่งบุญเพ็งได้เขียนบันทึกไว้ว่า

...บ้านของครูสมศรีอยู่ลึกเข้าไปในสลัมในส่วนที่เรียกว่า ล็อค 12 ในบ้านอยู่กันหลายคน ที่เป็นเด็กเล็ก ๆ ก็ช่วย พ่อแม่หรือพวงมาลัยไปขายตามสี่แยกช่วยรายได้ที่ครูสมศรี ได้รับจากการเป็นครูที่โรงเรียนทองย้อย เอาตัวรอดได้ ไปวัน ๆ ส่วนกรรมการหมู่บ้านคนอื่น ๆ ก็ใช้ว่าจะมีฐานะ ดึกว่าชาวบ้านคนอื่น ๆ นัก ครอบครัวของสุพี่รับทำเสื้อ ไหลส่งตามร้านทั่วไป ส่วนเล็กผู้เป็นประธานในล็อค 6 ซึ่งอยู่กลางชุมชนมีอาชีพในการเลี้ยงหมูขายให้โรงฆ่าสัตว์ และบางทีก็ฝาคัดด้วยตัวเอง ส่วนบุญทรงหัวหน้าฝ่ายกิจกรรม ของคณะกรรมการหมู่บ้าน ซึ่งมีลูกถึง 12 คน มีอาชีพเป็น ช่างไม้ เลขาของคณะกรรมการหมู่บ้านก็คือประเทือง ผู้ ซึ่งขาดประชุมเป็นประจำเพราะมัวแต่ถูกตำรวจเทศกิจจับ ตัวเข้าคุกในฐานะที่ขายของตามทางเท้าซึ่งเป็นปัญหาหนึ่ง ที่ชุมชนประสบเป็นประจำ เพราะชาวชุมชนส่วนใหญ่จะมี อาชีพหาบเร่....

นอกจากนี้ ท่านมู๋ยังได้สะท้อนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับชาวสลัมหลายปัญหาด้วยกัน จากบันทึกของ บุญเพ็ง สุไลมาน

...ปัญหาของชาวบ้านที่นี่ก็มีเรื่องปาก เรื่องท้อง หนี้สิน ซึ่งจะตกเป็นหนี้ของนายทุนพ่อค้าเงินกู๊ที่จะเข้ามาเก็บดอกเบี้ยรายวัน และปัญหาครอบครัวจากผู้ที่ไม่สามารถทนต่อสภาพแร้นแค้นในชุมชนได้ ... แต่นั่นไม่ใช่เป็นปัญหาใหญ่เท่ากับปัญหาโค่นไล่ที่ ซึ่งบริษัทสหพัฒนาที่ดินจะเลือกฟ้องทีละบ้าน ๆ และใช้ศาลบังคับให้ชาวบ้านออกจากพื้นที่...

ถึงแม้จะถูกไล่ที่แต่ชาวบ้านโดยการนำของครูสมศรีและคณะกรรมการหมู่บ้าน ก็ไม่ยอมที่จะย้ายออกไป โดยยึดถือความถูกต้องของเอกสารการเช่าที่กับสำนักงานทรัพย์สินเป็นเกณฑ์ ทำให้ทางนายทุนของบริษัทสหพัฒนาที่ดินต้องใช้มาตรวจทุกรูปแบบเพื่อขับไล่ชาวบ้านออกจากพื้นที่ให้ได้ ตั้งแต่การใช้ศาลบังคับให้ชาวบ้านออกจากพื้นที่ทีละครอบครัว การใช้เล่ห์กลต่าง ๆ จนกระทั่งถึงกับเผาไล่ที่ แต่ชาวบ้านก็ยังยืนหยัดต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งที่อยู่อาศัยของเขาต่อไป แถวการต่อสู้ของครูสมศรีถูกโยนไปมาด้วยความขัดแย้งส่วนตัวและส่วนรวมของผู้ร่วมต่อสู้ ซึ่งเป็นเพียงคนหาเช้ากินค่ำ และมีภาระต่อครอบครัวที่จะต้องเลี้ยงดู และยังมีปัญหาการป้อนทำลายเป็นไล่ศึกกันเอง เพราะต้องการผลประโยชน์

ท่านมู๋ทรงจำลองการต่อสู้ เพื่อปกป้องรักษาที่อยู่อาศัยของชนชั้นล่างในสังคมได้เป็นอย่างดี เพราะพื้นฐานการต่อสู้ของพวกเขา ก็เพื่อความอยู่รอดของชีวิต ไม่ใช่อุดมคติอะไร เหมือนที่ครูสมศรีได้บอกกับบุญเพ็งว่า

...ฉันเป็นคนสลัม เกิดที่นี่ โตที่นี่ เป็นคนสลัม อุดมคติของคนสลัมก็คือ การเอาตัวรอดมีชีวิตต่อไปอีกหนึ่งวันหนึ่ง และนี่คืออุดมคติของฉัน ... ที่เราต้องต่อสู้กับการถูกไล่ที่ก็เพราะว่า หากไล่จากที่แห่งนี้แล้วเราจะไปอยู่ที่ไหน

ไปอยู่ที่สลัมอีกแห่งหนึ่งหรืออยู่เพื่อรอให้เขาไต่มนไม้ไข
 อุดมคติอะไรหรอกค่ะ เราไม่มีทางเลือก เราถึงต้องสู้
 จะแพ้หรือชนะมันก็อีกเรื่องหนึ่ง...

ท่านม้วยทรงสะท้อนภาพ และปัญหาของชาวสลัมได้อย่างตรงไปตรงมาถึง
 ปัญหาในการต่อสู้เรียกร้องความเป็นธรรมของชาวสลัมกับอำนาจ และอิทธิพลที่เหนือ
 กว่าความขัดแย้งภายในกันเองเพราะผลประโยชน์ส่วนตัว ความปอดแหกของเพื่อน
 ร่วมขบวนการที่ถูกข่มและถูกเก็บทีละคน การถูกเพ่งเล็งของทางราชการว่าเป็นผู้
 ปลุกปั่นยุยงให้เกิดความไม่สงบในบ้านเมือง ผักไผ่ลัทธินิยมมิวนิสต์ ตลอดจนความ
 หดหู่ของทางการที่ใช้กำลังปราบปรามการต่อสู้ของชาวสลัม ซึ่งท่านม้วยทรงนำ
 เสนอภาพได้อย่างสมจริงสมจัง แม้ว่าครูสมศรีจะถูกฆ่าตาย แต่ผลของการเรียกร
 ้องต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมก็ประสบผลเมื่อศาลสถิตยุติธรรมได้พิพากษายกฟ้องบริษัท
 สหพัฒนาที่ดิน ที่ฟ้องร้องขับไล่ชาวบ้านออกจากพื้นที่ดังกล่าว "...ศาลพิเคราะห์ยาน
 หลักฐานโจทก์และจำเลยแล้ว เห็นว่าจำเลยมีสิทธิที่จะอยู่อาศัยในที่พิพาทได้จึงพิพาก
 ษายกฟ้อง ให้โจทก์ใช้ค่าฤชาธรรมเนียมโดยกำหนดค่าทนายความ 1 พันบาท แทน
 จำเลยด้วย" นับว่าการต่อสู้ของพวกเขาไม่สูญเปล่า

ที่กล่าวมานี้ก็คือ ปัญหาที่อยู่อาศัยและแหล่งเสื่อมโทรมที่สะท้อนใน
 ภาพยนตร์ของ มจ.ชาตรีเฉลิม ยุคล โดยใน ทองพูน โคกโพ ราษฎรเต็มขั้น กับ
อิสรภาพของทองพูน โคกโพ นั้นท่านม้วยทรงไม่ได้สะท้อนถึงปัญหาได้อย่างชัดเจนนัก
 แต่สำหรับใน ครูสมศรี แล้วถือได้ว่าเป็นภาพยนตร์ที่สะท้อนถึงปัญหานี้โดยตรง ปัญหา
 ที่จะกล่าวถึงต่อไป คือ ปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

ในปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาตินี้ ดร.เฉลิมรัฐ ชัมพานนท์
 (2518 : 11) ได้ให้ข้อคิดว่า สิ่งที่มีชีวิตไม่ว่าจะเป็นสัตว์หรือพืชและไม่ว่าจะมี

ขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่เพียงไรก็ตาม จะมีชีวิตอยู่ได้ก็มีเพียงเฉพาะในบริเวณบาง ๆ ของผิวโลกเท่านั้น ซึ่งเรียกว่า "ชีวนิเวศ" (Biosphere) ซึ่งประกอบด้วย ดิน น้ำ อากาศ... นอกจากนี้ชีวนิเวศยังประกอบด้วยระบบนิเวศน์ (Ecosystem) ต่าง ๆ เช่น ระบบดิน ป่าไม้ ทุ่งหญ้า แม่น้ำ ทะเลสาบ ทะเล มหาสมุทร อากาศ และสัตว์ต่าง ๆ ซึ่งระบบต่าง ๆ มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดวงจรต่าง ๆ และห่วงโซ่อาหาร (Food Chains) อย่างได้สัดส่วน ถ้าระบบต่าง ๆ ถูกทำลายธรรมชาติก็จะขาดความสมดุล และมนุษย์ก็จะประสบปัญหาความอยู่รอด ซึ่งที่ผ่านมานั้นมนุษย์ได้ทำลายสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติไปเป็นจำนวนมาก ดังนั้นในระยะหลังจึงมีการตื่นตัวเรียกร้องให้มีการรักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ขยายขอบเขตกันอย่างกว้างขวางทั่วโลก

ในปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาตินี้ ท่านผู้ทรงสะท้อนออกมาในภาพยนตร์เรื่อง อุกาท้าเหลือง และ คนเลี้ยงช้าง

อุกาท้าเหลือง เป็นภาพยนตร์ที่สะท้อนให้เห็นปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติได้ทองทะเลของคนจำนวนหนึ่งให้เห็นแก่ได้ โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่ติดตามมา โดยท่านผู้ทรงให้ "พ่อหลัก" เป็นตัวแทนของผู้ที่ต้องการจะรักษาธรรมชาติได้ทองทะเลไทย ผู้ซึ่งเป็นคนเดียวในคั้งคะเคียนที่ยังคงยึดอาชีพการวางลอบดักปลาและต่อต้านวิธีจับปลาแบบใช้ระเบิด เพราะแม้ว่าการจับปลาด้วยระเบิดจะเป็นเครื่องมือที่ทันสมัย สามารถจับปลาได้ทีละมาก ๆ แต่การระเบิดปลานั้นก็ทำให้เกิดผลเสียหายมากกว่า ปลาเล็กปลาน้อยต้องตาย หินปะการังที่สวยงามที่เป็นที่อยู่อาศัยของปลาก็ถูกระเบิดทำลายหักพังหมด ซึ่งจะมีก็แต่พ่อหลักเท่านั้นที่คิดถึงเรื่องนี้ แม้แต่ "ไอ้ซา" เด็กที่ตนเลี้ยงมาแต่เล็กและสั่งสอนวิธีวางลอบจับปลาเพื่อจะได้ยึดเป็นอาชีพสืบต่อไปจากตนนั้นก็ยังไม่เห็นด้วยกับวิธีการจับปลาของพ่อ

...ฉันพยายามเชื่อพ่อเฒ่าในเรื่องการลอบ แต่มันล้ำสมัยหาปลาไม่ทันชาวบ้านเขา พ่อเฒ่าก็รู้ พ่อเฒ่าออกทะเลก็วันแล้วที่ต้องกลับบ้านมือเปล่า แต่พวกบ้านลาดลี

มันได้ปลามาทุกวัน สมัยนี้มันไม่เหมือนสมัยก่อนแล้วพ่อ
 เฒ่า สมัยนี้มันต้องแข่งขันกัน ต้องตื่นเพื่อการออกรูด...

พวกบ้านลาดที่ซาพูดถึงก็คือ พวกของกำนันเลี้ยงที่หาปลาด้วยวิธีการใช้
 เรืออวนตะขายถี่ และการจับปลาด้วยวิธีการวางระเบิด ซึ่งในที่สุดซาก็ผละจาก
 พ่อเฒ่าไปทำงานในเรืออวน เพื่อหาเงินมาแต่งงานกับบุญตาสาวคนรัก เมื่อเกิดเหตุ
 การณ์ขัดแย้งทางด้านผลประโยชน์ ระหว่างกำนันเลี้ยงกับผู้ที่เคยสนับสนุนหาเลี้ยงให้
 กำนันเลี้ยงจนได้เป็น สส. ทำให้มีการทำลายล้างกันเกิดขึ้น ซึ่งซาก็ถูกตามล่าด้วย
 เพราะเป็นคนเห็นเหตุการณ์รู้ว่าใครเป็นคนร้ายและบงการ เฒ่าหลักจึงเสียสละ
 ชีวิตของตนเองให้ซาอยู่ต่อไป พร้อมด้วยชีวิตของมือปืนที่ตายเพราะพายุอุกาฟ้า
 เหลือง

ถึงแม้เฒ่าหลักซึ่งเป็นตัวแทนของนักอนุรักษ์ธรรมชาติจะตายไป แต่
 ท่านผู้ทรงก็ไม่ได้ทำให้ขบวนการของนักอนุรักษ์ธรรมชาติรู้สึกหดหู่สิ้นหวัง จนเกินไป
 นัก เพราะยังมีดอกไม้และซาซึ่งได้สำนึกตนหันมาสืบทอดเจตนารมณ์ของเฒ่าหลักต่อ
 ไป ดังคำสนทนาระหว่างซากับเฒ่าหลัก ก่อนที่เฒ่าหลักจะออกทะเลและตายไปว่า

ซา : ฉันรู้แล้วพ่อเฒ่าแต่มันสายเกินไป ปลามันหมด
 ทะเลไปแล้ว

เฒ่าหลัก : มันยังไม่สายเกินไปหรอก ... มันยังเป็นเด็ก
 ยังมีเวลาอีกเยอะ มันอพยพไปอยู่ที่อื่นที่มันยังมี
 ปลา มีดอกหินแล้วก็ทำอย่างที่คุณทำ พยายาม
 รักษามันไว้อย่าให้ใครมาทำลายได้ ดูว่ามัน
 ยากคนเราก็เหมือนน้ำลอะวะไ้หนู มันไหล
 จากที่ต่ำเสมอ อะไรที่ง่าย ๆ ได้กำไรมาก ๆ
 ก็ชอบทำมัน ไม่คำนึงถึงอนาคตถึงส่วนรวม

ใน อุกาท้าเหลือง นอกจากท่านม้วยทรงจะให้ชาลิบทอดเจตนา
 รมณ์ของเผ่าหลักโดยการจับปลาด้วยลอบแล้ว ท่านก็ไม่ได้เสนอแนวทางอื่นใดมา
 แก้ไขปัญหานี้ เพราะนายทุนผู้มีอิทธิพล ซึ่งเป็นสาเหตุใหญ่ของการทำลายธรรมชาติ
 ได้ท่องเที่ยวเลก็ยังสามารถยึดอาชีพต่อไป แต่สิ่งสำคัญก็คือท่านม้วยทรงต้องการสื่อสาร
 ไปยังผู้ชมว่าทรัพยากรได้ท่องเที่ยวเลกำลังถูกทำลาย เป็นสิ่งที่ต้องช่วยกันรักษา
 และหวงแหน ซึ่งท่านมีวิธีการนำเสนอโดยเริ่มต้นนำเสนอความสวยงามของสิ่งที่อยู่
 ได้ทะเลไม่ว่าจะเป็นหิน ปะการัง พืช สัตว์น้ำ และปลาต่าง ๆ ด้วยวิธีการใช้มุม
 กล้องแบบซับเจกทีฟ (Subjective Camera angle) ที่เสมือนกับผู้ชมกำลังดำน้ำ
 แหกว่ายเห็นสิ่งเหล่านั้นด้วยตัวเองและเมื่อมีการระเบิดปลาเห็นปะการังถูกทำลาย
 และปลาที่สวยงามเหล่านั้นกำลังชกใกล้ตายด้วยแรงระเบิดผู้ชมจะมีความรู้สึกสลดใจ
 และต่อต้านการกระทำนั้น นอกจากนั้นสิ่งที่ท่านม้วยทรงทิ้งไว้ให้ผู้ชมคิดก็คือประโยคที่
 เผ่าหลักสอนชาว่า "...มึงต้องรู้ มึงต้องช่วยกันรักษาทะเลให้อยู่ต่อไปไม่ให้ถูกทำ
 ลาย มันเป็นหน้าที่ของพวกเราทุกคน ทะเลเป็นของพวกเราทุกคน ถ้าพวกเราไม่
 รักษาหมาตัวไหนจะรักษา..."

สำหรับ คนเลี้ยงช้าง ก็เป็นภาพยนตร์อีกเรื่องหนึ่งของท่านม้วยที่สะท้อน
 ถึงปัญหาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดยมุ่งไปที่ปัญหาป่าไม้ ซึ่งทั่วโลก
 กำลังถูกทำลายไปอย่างมาก รวมทั้งประเทศไทย โดยผ่านชีวิตของ "คารวม"
 ป่าไม้ เขตที่ทำหน้าที่รักษาป่าไม้กับ "บุญส่ง" ซึ่งมีอาชีพเป็นคนเลี้ยงช้างลากไม้ออก
 จากป่า ซึ่งพอเริ่มเรื่องท่านม้วยทรงก็ถึงปัญหานี้ไปยังผู้ชมทันที โดยผ่านปากของ
 "ชัย" ป่าไม้ที่เล่าเรื่องนี้ให้กับกลุ่มอนุรักษธรรมชาติฟังว่า

...พวกคุณเชื่อหรือเปล่าว่า ก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง
 พื้นที่กว่าครึ่งหนึ่งของประเทศเป็นป่าที่สมบูรณ์ และสวย
 งามที่สุดแห่งหนึ่งของโลก ... แต่ว่าตอนนี้เรามีพื้นที่ป่า
 เหลืออยู่ยี่สิบกว่าเปอร์เซ็นต์ ขณะที่เรานั่งคุยกันอยู่นี้ ป่า
 ของเรากำลังถูกทำลายเท่ากับพื้นที่ครึ่งหนึ่งของสนามฟุตบอล
 ในทุก ๆ วินาทีและสัตว์ป่าหลายชนิดก็กำลังใกล้

จะสูญพันธ์ นอกจากสมัน ควายป่า ละมั่ง กวางผา นกกระเรียน นาก วัวแดง กระตัง เสือ นกยูง และอีกหลาย ๆ พันธุ์ ...มันไม่ใช่เรื่องง่าย ๆ ที่จะป้องกันป่าไม่ให้ถูกทำลายได้ เพราะว่าผลประโยชน์ที่ได้จากป่านั้นมันมหาศาลจริง ๆ อย่างสัตว์ป่าที่ถูกล่าเอาไปขายก็ทำให้คนรวยกันนักต่อนักแล้ว ...และไม่ยั้งนับวันราคาของมันยิ่งสูงขึ้นไม่ว่าจะปราบยั้งใจก็ไม่สำเร็จ เพราะผลประโยชน์มันสูงเหลือเกิน เอาอย่างป่าไม้ในป่านี้เป็นต้น ถ้าตีราคาเป็นเงินก็เห็นจะหลายพันล้านอยู่... ก็ไม่ลืมหื้มที่นี่ครับ...

หลังจากที่ท่านม้วยทรงยืมปากของ "ชัย" สื่อสารไปยังคนดูแล้วทรงก็ให้ชัยเป็นผู้เล่าเรื่องการต่อสู้ในการพิทักษ์รักษาป่าไม้ของ "คาวณ" และชีวิตของ "บุญส่ง" ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับเนื่องจากเขาอยู่ในเหตุการณ์นี้มาตั้งแต่ต้น ซึ่งเป็นวิธีการดำเนินเรื่องอีกรูปแบบหนึ่งของท่านม้วย

ท่านม้วยทรงสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาการตัดไม้ทำลายป่านั้น ตัวการใหญ่ก็คือนายทุนที่ได้รับการหนุนหลังจากผู้มีอิทธิพลทางการเมือง โดยการใช้อำนาจของรัฐบาลล่าว (จ่าสม) เป็นเครื่องมือคอยควบคุมชาวบ้านที่รับจ้างเข้ามาลักลอบตัดไม้แต่ป่าไม้ "คาวณ" และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ก็ตัดการอะไรไม่ได้ เหมือนที่ชัยเล่าให้กลุ่มนักอนุรักษ์ฟังว่า

...พวกเรามีเพียงหยิบมือเดียว ที่จะต้องคอยดูแลป่าทั้งป่าแล้วมันจะเหลืออะไร ...ป่าไม้อย่างพวกเรามีหน้าที่จับกุมผู้กระทำผิดตาม พรบ.ป่าไม้ แต่ว่าเราไม่มีสิทธิจับผู้ต้องหา เพราะว่ามันเป็นหน้าที่ของตำรวจเขา ซึ่งจะพิจารณาว่าคดีมีมูลพอที่จะฟ้องศาลหรือไม่ ถ้าได้ตำรวจตี

ก็ตีไปละครับ แต่ถ้าเป็นอย่างจ่าสม นายสถานีตำรวจภูธร
พนาไพรละก็ ... มีปัญหา...

ทั้งนี้เนื่องจากจ่าสม มักจะใช้อำนาจหน้าที่ของตนเองช่วยเหลือผู้ต้องหา
ลักลอบตัดไม้ที่เจ้าหน้าที่ป่าไม้จับได้ ปลอมตัวออกไป โดยอ้างว่าไม่มีพยานหลักฐาน
ทั้ง ๆ ที่มีไม้เถื่อนนับร้อยท่อน นอกจากนี้ท่านผู้ทรงชี้ให้เห็นถึงผลกระทบ
ส่วนหนึ่งจากการตัดไม้ทำลายป่า ก็คือ พวกคนเลี้ยงช้างที่รับจ้างลากไม้ต้องตกงาน
ซึ่งทำความยากลำบากให้กับพวกเขาเป็นอันมาก ผลที่ตามมาก็คือ ปัญหาหนี้สินที่คน
เลี้ยงช้างไปกู้ยืมเงินจากนายทุน โดยยอมรับภาวะดอกเบี้ยที่สูงจนพวกเขาไม่มีทางที่
จะคืนได้

จากการปราชญ์ผู้ลักลอบตัดไม้อย่างเอาเป็นเอาตายของ "คาวณ" ในที่สุดเขาก็ถูก "จ่าสม" ลูกมือลูกตีนของนายทุนฆ่าตาย และตัวการใหญ่ในการตัด
ไม้ทำลายป่าก็ยังคงลอยหน้าลอยตาอยู่ในวงสังคมชั้นสูง แต่ท่านผู้ทรงก็ให้ "ชัย"
เป็นผู้รับช่วงเจตนาของ "คาวณ" ต่อไป สำหรับผู้ชมในท่านผู้ทรงหวังแต่เพียง
"... เราหวังว่าถ้าคนที่มาดูหนังเรื่องนี้แล้วมีความรักป่า หนังเรื่องนี้ก็ถือว่าสำเร็จ
ไปแล้วครึ่งหนึ่ง..." (มจ.ชาติรีเฉลิม ยุคล 2532 : 40)

ปัญหาด้านศิลปกรรม วัฒนธรรม และจิตใจ

ปัญหาทางด้านศิลปกรรม วัฒนธรรม และจิตใจนั้นเป็นผลมาจากการพัฒนา
ประเทศที่ให้ความสำคัญกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ทำให้วัฒนธรรมทาง
วัตถุ (material culture) เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว แต่วัฒนธรรมที่ไม่ใช่
วัตถุ (nonmaterial culture) ซึ่งได้แก่อุดมการณ์ ค่านิยม ประเพณี ศิลปกรรม
และจิตใจ ตามไม่ทันเกิดการล่าหลังทางวัฒนธรรม (cultural lag) ก่อให้เกิด
ปัญหาทางด้านศิลปกรรม วัฒนธรรม และจิตใจ ติดตามมา

ท่านผู้ทรงสะท้อนให้เห็นปัญหาด้านศีลธรรม วัฒนธรรม และจิตใจใน ภาพยนตร์เรื่อง เทพธิดาโรงแรม ทองพูน โศกโพ ราชภรต์เพิ่มขึ้น กาม และ มือปืน

ใน เทพธิดาโรงแรม ท่านผู้ทรงสะท้อนให้เห็นค่านิยมของคนไทยใน ชนบทที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่เสื่อมโทรม โดยสะท้อนผ่านพ่อแม่ของมาลี ที่ขายตัว ส่งเงินไปให้พ่อแม่ ซึ่งนำไปสร้างบ้านบ้านขึ้นมาใหม่ เพื่อให้ได้รับความนับหน้าถือตา ของเพื่อนบ้านในแถบนั้น ซึ่งท่านผู้ทรงนำเสนอได้อย่างเจ็บปวด ด้วยภาพตัดภาพ สลับกันระหว่างภาพที่ "มาลี" นอนกับผู้ชายแต่ละคน กับภาพบ้านที่กำลังถูกสร้างขึ้น มาบนความเจ็บปวดและขมขื่นของ "มาลี" และมีเพื่อนบ้านมามุงดูบ้านที่สร้างขึ้น มาด้วยความชื่นชม นอกจากนี้ท่านผู้ยังสะท้อนปัญหาการทำแท้งกึ่ง ซึ่งเป็นปัญหาทาง ด้านศีลธรรม วัฒนธรรมและจิตใจในประเภทหนึ่ง โดยการทำแท้งกึ่งของมาลี ที่ต้องการ จะวิตถลกเพราะกลัวว่าไพศาลแพนใหม่จะรู้ และเธอต้องการจะแต่งงานกับไพศาล ทำให้ชีวิตที่ชีวิตหนึ่งต้องสูญสลายไปก่อนที่จะลืมตาจู่โลก

ทองพูน โศกโพ ราชภรต์เพิ่มขึ้น ท่านผู้ทรงสะท้อนให้เห็นความ ปลิ้นปล้อนหลอกลวงของคนกรุง เทพ ฯ นับตั้งแต่คุณนายนักสังคมสงเคราะห์จอมปลอม ที่เบี้ยวค่าโดยสสารและยักยอกเงินของทองพูนไป "ค้วน" ขอทานที่หากินด้วยกะล่อน บั่นเรื่องเพื่อให้นักสงสารแล้วมอบเงินให้ นอกจากนี้ท่านผู้ยังได้สะท้อนให้เห็นความ ไร้หน้าใจของคนเมืองหลวงไม่ว่าจะเป็นคุณนายเจ้าของบ้านเช่าที่ไล่ "ทองพูน" ออกจากบ้านเพราะค้างค่าเช่า โดยไม่ยอมฟังเหตุผลใด ๆ จาก "ทองพูน" เลย หรือ ลักษณะตัวใครตัวมันอย่างเช่นคนขายก๋วยเตี๋ยวที่ไม่ยอมบอกความจริงกับตำรวจว่า ใครเป็นคนจี้รถของ"ทองพูน" ตามที่ "จำ" ได้พูดกับ "ทองพูน" ว่า

... ไข่คนสมัยนี้มันเป็นอย่างนี้แหละ ถ้ามันให้ความร่วมมือ มันก็กลัวจะยุ่ง กลัวว่าจะไปให้การที่โรงพัก นี่ถ้าจับคน ร้ายได้ละก็ จะต้องไปถึงโรงถึงศาล เสียเวลาท่ามาหา กิน ผู้ตอบว่าไม่รู้ไม่เห็นไม่เกี่ยวดีกว่า...

ลักษณะเช่นนี้ดูเหมือนว่า "แรมจันทร์" จะให้ข้อสรุปที่ดีที่สุดว่า "...กรุงเทพ ฯ นี่นะมันก็เหมือนกับทะเลทราย... แห่งแห่งความรักความรัก ความเห็นใจ..."

ใน กาม ท่านผู้ทรงสะท้อนให้เห็นนักข่าวบันเทิงบางคน ที่มีจิตใจชั่วช้ามากในกามและผลประโยชน์ ใช้ปากกาเป็นเครื่องมือหากินอยู่บนความเจ็บปวดและขมขื่นของคนอื่น โดยไม่คำนึงว่าคนอื่นจะได้รับความเดือดร้อนและเสียหายอย่างไรบ้าง

ส่วนใน มือปืน ท่านผู้ทรงสะท้อนให้เห็นสภาพจิตใจของคนเมืองหลวงที่แห่งแห่งความรัก ความเห็นใจ ซึ่งจะเห็นได้ตอนที่ "สาธิต" ลูกชายของ "จำสมหมาย" เป็นลมล้มลง จะมีผู้ชายคนหนึ่งเดินผ่านหันมามองนิดเดียว แล้วก็เดินผ่านไปเหมือนกับไม่มีอะไรเกิดขึ้นและเมื่อ "จำสมหมาย" ซึ่งขณะนั้นกำลังตัดผมให้ลูกค้าอยู่วิ่งไปหุ้มลูก ท่านผู้ทรงได้ย้ำลักษณะที่แล่งน้ำใจของคนเมืองหลวงอีกครั้ง โดยให้ลูกค้านั้นตะโกนพูดออกมาว่า "...เฮ้ย ! จะไปไหนกัน มาตัดผมต่อให้เสร็จก่อนซีโว้ย ภูมิฉะจะรีบไป..."

ที่กล่าวมานี่คือปัญหาด้านศีลธรรม วัฒนธรรมและจิตใจ ซึ่งถึงแม้ท่านจะไม่ได้สร้างภาพยนตร์เพื่อสะท้อนถึงปัญหานี้โดยตรง แต่ทวงจะสอดแทรกปัญหานี้ไว้ในภาพยนตร์เรื่องต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาแล้ว

ปัญหาสังคมเสพย์ติด

ปัญหาเสพย์ติดเป็นปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของสังคมไทย ซึ่งจะเห็นได้จากกาวที่เด็กวัยรุ่นได้ตกเป็นทาสของยาเสพย์ติดในรูปต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่การกระทำที่เป็นอันตรายต่อสังคม ท่านผู้ทรงสะท้อนให้เห็นถึงปัญหานี้ในภาพยนตร์เรื่อง เทวดาเดินดิน และ อิสระภาพของทองพูน โศภโท

ใน เทวดาเดินดิน ทรงสะท้อนให้เห็นถึงโฉมหน้าของแก๊งค์ค้ายาเสพติดที่ฉากหน้าเป็นคนธรรมะธรรมไม แต่ฉากหลังเป็นแก๊งค์ค้ายาเสพติดรายใหญ่ โดยใช้วัดเป็นแหล่งซื้อขาย นอกจากนี้ท่านมู๋ยังสะท้อนให้เห็นถึงกรรมวิธีในการเสพยาเสพติดของ "ต๋อย" โดยการฉีดยาเข้าเส้น

ส่วนใน อิสรภาพของทองพูน โคกโพ นั้น ท่านมู๋ทรงนำเสนอภาพของสาววัยรุ่น "ละม้าย" เด็กข้างถนนที่ติดหินเนอร์เป็นประจำ ก่อนที่จะกลับเนื้อกลับตัวเป็นคนดีหลังจากที่พบกับทองพูนแล้ว

ปัญหาสุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บ

ปัญหาสุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บ เป็นปัญหาสังคมอีกปัญหาหนึ่ง เนื่องจากรัฐยังไม่สามารถจัดสวัสดิการทางด้านสาธารณสุขได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะในชนบทที่ห่างไกลและในชุมชนแออัดหรือสลัม

ท่านมู๋ทรงสะท้อนถึงปัญหาสุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บในภาพยนตร์เรื่อง เขาชื่อกานต์ และ कुสมศรี

เขาชื่อกานต์ เป็นภาพยนตร์ที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บของประชาชนในชนบท โดยสะท้อนผ่าน "หมอกานต์" ที่เลือกเข้าไปอยู่ในอำเภอบางบาล ซึ่งเป็นอำเภอที่อยู่ห่างไกลจากความเจริญ และเต็มไปด้วยความขาดแคลนหลายสิ่งหลายอย่างโดยเฉพาะหมอ โรงพยาบาล และอุปกรณ์ทางการแพทย์ เมื่อหมอกานต์ไปถึง เขาก็ได้พบว่า ชีวิตของคนชนบทนั้นราคาถูกจริง ๆ บางคนถูกงูกัด กว่าจะพามาถึงหมอกก็ไม่ทันการเสียแล้ว เพราะบ้านอยู่ไกลและการคมนาคมที่ยากลำบาก ความยากไร้และชีวิตที่เสมือนจะไร้ค่าของชาวชนบทนี้ก็เป็นเช่นคำพูดของญาติผู้ตายที่ว่า "...คำรักษาเท่าไรวะหมอ คงไม่แพงหรอกนะ ถึงยังงั้นมันก็ตายไปแล้ว รุ้ยยังงั้นปล่อยให้มันตายอยู่ที่บ้านดีกว่า..."

ใน कुसुमसรี ท่านมู่ทรวงสะท้อนถึงปัญหาสุขภาพอนามัยและไวศกยไข้เจ็บในชุมชนแออัด แต่ก็มีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น คือ ตอนที่เด็กอุ้มน้องเล็ก ๆ มาหา कुसुमसรี เพราะป่วยไข้ แต่ทว่าในชุมชนแออัดแห่งนั้น ซึ่งมีผู้อยู่อาศัยกว่า 2 หมื่นคน กลับไม่มีหมอ และการบริการสาธารณสุขแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง เหมือนกับคำพูดของ कुसुमसรี ที่ว่า "...มันขาดแคลนไปเสียทุกอย่าง..."

ปัญหาอัคนิวิบาทกรรม

ปัญหาอัคนิวิบาทกรรมเป็นปัญหาสังคมปัญหาหนึ่ง เนื่องจากมีผลกระทบต่อสภาพชีวิตและจิตใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งญาติพี่น้อง ลูก เมีย ที่ยังอยู่จะต้องเศร้าโศกเสียใจ และอาจจะได้รับความเดือดร้อนถ้าหากผู้ทำอัคนิวิบาทกรรมนั้น เป็นผู้นำครอบครัว

ท่านมู่ทรวงสะท้อนถึงปัญหาอัคนิวิบาทกรรมในภาพยนตร์เรื่อง ความรักครั้งสุดท้าย เพียงเรื่องเดียวเท่านั้น

ความรักครั้งสุดท้าย ท่านมู่ทรวงสะท้อนผ่านปัญหานี้ ผ่าน "รส" หญิงหม้ายผัวหายต้องประสบกับภาวะแวดล้อมกดดันรอบด้าน นับตั้งแต่ต้องดิ้นรนหาเงินเพื่อนำมาเลี้ยงลูกถึง 3 คนด้วยกัน จากการถูกทอดทิ้งจากชายคนรัก และเหตุการณ์ที่กดดันเธอมากที่สุดก็คือ ลูกทั้งสามคนของเธอถูกรถบรทุกชนตาย ทำให้เธอรู้สึกว่เธอหมดแล้วทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต เธอจึงตัดสินใจฆ่าตัวตายโดยการกินยานอนหลับจนหมดขวด แล้วเดินลงไปในทะเลท่ามกลางแสงจันทร์สีน้ำเงิน

ปัญหาการจราจร

ปัญหาการจราจรเป็นปัญหาลังคมที่สำคัญปัญหาหนึ่ง เนื่องจากทำให้สูญเสียพลังงานสูญเสียเวลา และเศรษฐกิจ อีกทั้งยังทำให้จิตใจของผู้ใช้รถใช้ถนนเกิดอาการหงุดหงิด และอารมณ์เสียขึ้นมาได้ ซึ่งในปัจจุบันนี้ปัญหาการจราจรในเมืองใหญ่ ๆ โดยเฉพาะกรุงเทพฯ นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกที

สำหรับปัญหานี้ท่านผู้ทรงสะท้อนให้เห็นในภาพยนตร์เรื่อง ทองพูน โคกโพธิ์ ราษฎร์เต็มขั้น เพียงเรื่องเดียวเท่านั้น คือ ตอนที่ทองพูนขับรถแท็กซี่ไปส่งผู้โดยสารจะเห็นมีรถติดเป็นจำนวนมาก ซึ่งทองพูนได้พูดกับผู้โดยสารของเขาว่า "...รถไม่ติดได้ยังไง พอทำถนนเสร็จใหม่ ๆ ก็มีการฝังท่อกันขึ้น รถมันก็ติดกันเป็นแถวพอฝังท่อเสร็จแล้ว มันก็ซ่อมถนนกันใหม่อีก แล้วเมื่อไหร่ถนนในกรุงเทพฯ มันจะสร้างเสร็จสักทีนะ..."

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้คือปัญหาทางด้านสังคม ที่สะท้อนในภาพยนตร์ของ มจ.ชาติรีเฉลิม ยุคล ต่อไปจะกล่าวถึงปัญหาด้านการเมือง

ข. ปัญหาด้านการเมือง

ปัญหาการคอร์รัปชัน

คอร์รัปชัน (corruption) เป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่งในประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศที่กำลังพัฒนา และประเทศด้อยพัฒนาเพราะเป็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคขัดขวางความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนา และด้อยพัฒนาอัตราการคอร์รัปชันจะสูงและแพร่หลายมาก เพราะบุคคลคิดถึงแต่ตนเองมากกว่าสังคมหรือประเทศ โดยมุ่งให้ตนเองมีความสุขสบายว่ารวย ส่วนใครจะเป็นอย่างไรหรือเสียหายอย่างไรจะไม่สนใจ ขอให้ตนดีก็แล้วกัน

คอร์รัปชัน (สุพัตรา สุภาพ 2525 : 195) หมายถึงการกระทำที่ไม่สุจริต โดยใช้หรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่ อิทธิพล และอำนาจที่ตนมีอยู่ เพื่อผลประโยชน์ของตนเอง รวมตลอดถึงการเลือกที่รักมักที่ชัง การสนทนสมฉันทาติพี่น้อง กินสินบน ฉ้อราษฎร์บังหลวง การใช้ระบบอุปถัมภ์ และความมอญติธรรมอื่น ๆ ที่ข้าราชการหรือบุคคลอื่นใดใช้เป็นเครื่องมือในการลิดรอนความเป็นธรรม และความถูกต้องตามกฎหมายสังคม และการคอร์รัปชันที่เป็นที่เพ็งเล็ง เนื่องจากกระทบกระเทือนต่อบุคคลส่วนใหญ่ และเป็นที่ยกย่องว่าร้ายกาจมากก็คือการคอร์รัปชันในวงราชการ

ในปัญหาคอร์รัปชันนี้ท่านผู้ทรงสะท้อนในภาพยนตร์เรื่อง เขาชื่อกานต์ เทพธิดาโรงแวม ทองพูน โศภโ พวษภวเติมขััน อุกาฟ้าเหลือง คุวสมศรี และคนเลี้ยงช้าง

เขาชื่อกานต์ เป็นภาพยนตร์เรื่องแรกของท่านผู้สะท้อนปัญหาคอร์รัปชันอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งเป็นสิ่งที่หมอกานต์ไปประสบในชนบท ข้าราชการที่กระทำการคอร์รัปชันนั้นเป็นผู้ที่ทรงอิทธิพลที่สุดในอำเภอบางบาดาล นั่นก็คือ นายอำเภอ ซึ่งกระทำการคอร์รัปชันแม้แต่สิ่งเล็ก ๆ น้อยอย่างเช่นสล่าลี ที่นายอำเภอขอ กับหมอกานต์

... หมอ... มีสล่าลีบ้างไหม... ผมอยากได้มากสักหน่อย
 ใ้ฉันองชายผมมาจากพิจิตร มันมีรดคันหนึ่งแล้วตอนนี้
 เพาะมันยุบแพบไปมาก หมอเข้าใจหรือยัง... ก็นั่น
 สะนะ อันที่จริงสล่าลีมันก็ไม่ไช่ของใคร มึงบประมาดซื้อ
 เราก้มีสิทธิที่จะใช้....

นอกจากการคอร์รัปชันเรื่องสล่าลีแล้ว นายอำเภอแห่งนี้ยังใช้อำนาจและหน้าที่ของตนเองในการคุมข่มอนการพนัน ซึ่งแม้แต่ผู้หมวดในฐานะผู้พิทักษ์สันติราษฎร์รู้เห็นการเล่นไฮโลว์กันอยู่ต่อหน้าก็ยังไม่กล้าแตะต้อง "... เรื่องมันมากหมอ

ถูกขัดเอาง่าย ๆ ตรงไปตรงมาอย่างหมอนี่อยู่ไม่ได้หรอก..."

แต่อย่างไรก็ตามการฉ้อราษฎร์บังหลวงของนายอำเภอก็ล่วงรู้ไปถึงผู้บังคับบัญชา และถูกสอบสวน ทั้งนี้จากคำบอกเล่าของผู้หมวดที่พูดกับหมอกานต์ว่า

...ใช่ นายอำเภอถูกสอบสวน เขาสืบรู้ความระยำของนายอำเภอทั้งหมด คงคิดตะวางสบายแฮไปแล้ว นายอำเภอคุมตามใหญ่ เค้าบอกว่าคุณนั่นแหละเป็นตัวการไปกรุงเทพ ๆ ปอย ๆ เพราะทำเรื่องเสนอเจ้านาย เค้าวายังงั้นนะ...

และด้วยเพราะความเข้าใจผิด และความไม่ชอบหน้าของนายอำเภอที่มีต่อหมอกานต์ ในที่สุดหมอกานต์ก็ถูกยิงตาย

ใน เทพธิดาโรงแรม เจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำการคอร์รัปชันกินสินบนจากหยาดเหงื่อและแรงงานของไพร่ภคิคือ "ท่าน" ซึ่งมีอาชีพเป็นทหาร โดยมีลูกน้องที่มีอาชีพเดียวกัน (ซึ่งคนในโรงแรมมักจะเรียกว่า "ท่าน" เช่นกัน) เป็นผู้ที่คอยเก็บส่วยส่งให้เจ้านาย ซึ่งท่านม้วยทรงสะท้อนภาพให้เห็นตอนที่ "ท่าน" (ลูกน้อง) รับเงินค่าส่วยได้ดี ซึ่งในบทภาพยนตร์เรื่องนี้ได้เขียนบรรยายไว้ว่า "...ท่านออกมาจากในห้องตามด้วยมาลี โกลีกริ่งเหยาะ ๆ เข้ามาหา ล้วงของขาวยัดให้ ท่านยัดลงในกระเป่ากางเกง (มจ.ชาติวีเฉลิม ยุคล 2517:36)

- โกลีกริ่ง : เตือนนี้น้อยหนอยครีบท่าน แขนกน้อยต้องเสีย
เวลารวบรวมเงินอยู่หลายวัน
- ท่าน1 : ล้อก็พูดยั้งทุกที จนท่านออกปากแล้ว

สำหรับการคอร์รัปชันของนายทหารใน เทพธิดาไวงววม นี้ ผู้บังคับบัญชาคงยังไม่รับทราบ จึงไม่มีการสอบสวนใด ๆ

ทองพูน โศกโท ราชภร เต็มขั้น ท่านมุ่ยทรงสะท้อนให้เห็นการคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับล่าง ยศ จสต. (จ่านายสิบตำรวจ) ที่มักจะมาขอเหล้ากินฟรีกับคนขับแท็กซี่เสมอ ๆ หรือทิ้งริคไอดีเงินจากพวกเขาเหล่านี้และทองพูนอีกด้วย ในข้อหาจอดรถในที่ห้ามจอด ซึ่งดูจะเป็นที่เอือมระอาแก่คนขับแท็กซี่เสมอ เหมือนกับความรู้สึกของคนขับแท็กซี่คนหนึ่งที่ว่า "... บักปอบแตกดับมึงเฮี้ย... มึงมาไอดีเงินกู..." (ไอ้ปอบแตกดับมึงเฮี้ย... มึงมาไอดีเงินกู)

อุกาฟ้า เหลือง สะท้อนภาพให้เห็นการใช้อิทธิพลและอำนาจเพื่อผลประโยชน์ของตนเองของข้าราชการการเมือง (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร) ซึ่งก็คือ กำนันเลี้ยง ที่ใช้อำนาจของตนเองอยู่เบื้องหลังการจับปลาค้าวด้วยวิธีการที่ผิดกฎหมาย คือ การระเบิดปลา และเมื่อเรือที่ใช้เพื่อการนี้ถูกจับกุมกำนันเลี้ยงก็จะใช้บารมีของตนเอาเรือนั้นกลับคืนมาได้

ครูสมศรี ท่านมุ่ยทรงสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาที่ชาวชุมชนแออัดถูกไล่ที่ในสี่บเนื่องมาจากข้าราชการบางคนในเทศบาลบางคนรับอามิสสินจ้างจากบริษัทเอกชน อันเป็นการกระทำคอร์รัปชัน ทูจวิตในหน้าที่ โดยเดิมทีในที่ดินอันเป็นที่ตั้งของชุมชนแออัดหลังศาลเจ้าพ่อเสือ เป็นกรรมสิทธิ์ของสำนักงานทรัพย์สินแผ่นดิน ซึ่งชาวชุมชนแออัดได้เช่าอยู่มาหลายสิบปีมาแล้ว ต่อมาทางสำนักงานทรัพย์สินให้เทศบาลเข้าในวันที่ 5 มกราคม 2510 ที่น่าสังเกตก็คือ ในวันเดียวกันนั้นเองทางเทศบาลได้ให้บริษัทสหพัฒนาที่ดินจำกัดเช่าช่วงต่อ เพื่อปรับปรุงพื้นที่ตามโครงการผังเมือง ซึ่งเป็นโครงการเป็นพันล้าน แต่ไม่มีการเปิดประมูลขึ้นมาเลย ซึ่ง "ทนายทองดี" ที่ว่าความให้กับชาวบ้านได้บอกกับ "บุญเฟื่อง" ที่เข้ามาช่วยเหลือชาวบ้านว่า "...งานนี้กลไกของรัฐทำงานได้รวดเร็วดี ผมสงสัยว่าน้ำมันที่หยอดคงดี... อย่างนี้ถ้าไม่เรียกว่าสอทูจวิตแล้วจะเรียกว่าอะไร..." และในท้ายที่สุดท่านมุ่ยทรงก็ให้ "บุญเฟื่อง"

ดำเนินการร้องเรียนการกระทำทุจริตของข้าราชการเทศบาลบางคนไปยังคณะกรรมการ ปปป. ดังคำร้องของ "บุญเพ็ง" ที่ว่า

...เรียนท่านคณะกรรมการสำนักงานป้องกันและปราบปรามการกระทำทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ เนื่องจากข้าพเจ้านายบุญเพ็ง สุโลมาน ข้าราชการระดับ 6 ตำแหน่งผู้อำนวยการกองบริการประชาชน ของสำนักงานเทศบาล ได้พบหลักฐานการทุจริต ของข้าราชการบางคนในเทศบาล สืบเนื่องมาจากรับอามิสสินจ้างจากบริษัทเอกชน นำที่ดินในความดูแลไปมอบให้บริษัทเอกชนข้างคั่นนำไปใช้ในทางทุจริต ยังผลให้ประชาชนชาวไทยกว่า 2 หมื่นคนต้องไร้ที่อยู่อาศัย..

สำหรับใน คนเลี้ยงช้าง นั้นก็ได้สะท้อนให้เห็นปัญหาการคอร์รัปชัน เช่นกัน ซึ่งเป็นการคอร์รัปชันของข้าราชการตำรวจ และข้าราชการเมือง นับตั้งแต่ "จำสม" หัวหน้าสถานีตำรวจภูธรพนาไพร ที่ยอมเป็นทาสรับใช้นายทุนอย่าง "เสี่ยชก" ในการตัดไม้ทำลายป่า เมื่อเจ้าหน้าที่ไม่ไม้จับกุมผู้ต้องหาลักลอบตัดไม้มาฝากขังที่สถานีตำรวจ "จำสม" ก็จะใช้อำนาจหน้าที่ของตนเองสั่งปล่อยผู้ต้องหา "เสี่ยชก" นอกจากนี้จะมี "จำสม" เป็นมือเป็นตีนให้แล้วยังมีข้าราชการการเมืองที่มีตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรเป็นเกราะหนุนหลัง ซึ่งท่านผู้ทรงมาเปิดเผยเรื่องนี้ในตอนท้ายของเรื่อง คือ ในงานศพของ "คำรณ" ปาไม้เขตที่ถูก "จำสม" ยิงตาย ก็มีผู้มาร่วมงานศพจำนวนมากมาย รวมทั้งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร และ "เสี่ยชก" รวมอยู่ด้วยจะเห็นเสี่ยชกแอบยึดของชาวไร่ รัฐมนตรีผู้นั้น ซึ่งมีคำอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่าง "เสี่ยชก" กับอดีตรัฐมนตรี จากคำบอกเล่าของ "ชัย" ปาไม้ที่ก้าวมาแทน "คำรณ" ในช่วงหลังว่า

...ชกนะชื่อเงินของเค้า ...ถ้าผมเอ่ยชื่อไทยของเขาละก็พวกคุณต้องร้องอ้อ ...คนที่เสี่ยชกเข้าไปพูดด้วยนั้นนะ เป็นรัฐมนตรีเกษตรในสมัยนั้น ท่านช่วยให้เสี่ยชกได้เข้ามาเล่น

การเมือง ท่านรัฐมนตรีท่านหลุดจากตำแหน่งนานแล้ว แต่
 เสียขยงยังเป็น สส. อยู่ สักวันหนึ่งเขาอาจจะเป็นนายของ
 ผมก็ได้...

นี่คือปัญหาการคอร์รัปชันที่สะท้อนใน คนเลี้ยงช้าง ซึ่งท่านมู๋ชี้ให้เห็น
 เส้นสายโยงใยของขบวนการตัดไม้ทำลายป่า โดยการได้รับการเกื้อหนุนจากผู้ที่มี
 อำนาจทางการเมืองที่ใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนเองกระทำการที่ไม่สุจริต

โดยสรุปแล้วปัญหาการคอร์รัปชันที่สะท้อนในภาพยนตร์ของท่านมู๋ จะเป็น
 การคอร์รัปชันของข้าราชการประจำและข้าราชการการเมือง ตั้งแต่ข้าราชการ
 ระดับล่าง ๆ เช่น ตำรวจยศจ่านายสิบ ไปจนกระทั่งระดับรัฐมนตรี และส่วนใหญ่มักจะ
 เป็นการคอร์รัปชันโดยการรับสินบนจากนายทุน หรือใช้อำนาจอิทธิพลที่ตนเองมีอยู่
 กระทำคามผิดเสียเอง

ปัญหาสงคราม

ปัญหาสงครามเป็นปัญหาสังคมอีกประเภทหนึ่ง เพราะสงครามก่อให้เกิด
 ความสูญเสียทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และมีผลต่อด้านจิตใจด้วย
 ท่านมู๋ทรงสะท้อนให้เห็นปัญหานี้ในบางช่วงของภาพยนตร์เรื่อง มือปืน ซึ่งเป็นการ
 เผยถึงที่มาของ "จ่าสมหมาย" ที่มีอาชีพเป็นมือปืนรับจ้าง

"จ่าสมหมาย" นั้นในอดีตเคยเป็นทหารรับจ้างไปรบในลาวในปี 2514
 เขาถูกหัวหน้าหน่วยทอดทิ้งเอาตัวรอดไปต่อหน้าทั้ง ๆ ที่เขาถูกกระเปิดขาขาด ถูก
 ลาวแดงจับตัวไปทรมาน แต่ก็หนีรอดกลับมาได้ เมื่อกลับมาถึงบ้านเมียรักก็หนีไปมีตัว
 ใหม่ ทั้งลูกชายคนเดียวให้เป็นภรรยาเลี้ยงดู ท่านมู๋ทรงสะท้อนให้เห็นถึงผลที่ต่อ
 เนื่องจากสงครามก็คือ ความสูญเสียนับตั้งแต่เมียรัก และขาที่ถูกกระเปิดทำลายไป
 และไม่มีใครที่จะมาเหลียวแลชะตากรรมของทหารที่พิการทุพพลภาพเช่น "จ่าสม

หมาย" เขาต้องใช้ชีวิตคืนวนต่อสู้ด้วยตัวของเขาเอง แต่... "...มีความรู้แค่
 ป.4 เขาก็ต้องจะไปทำอะไรไถนาไม่ได้ ความรู้ติดตัวที่พอมีจากตอนเป็นทหารก็คือ วิธี
 การฆ่าคน ยิ่งฆ่าคนมากเท่าไรก็ได้ เหรียญกล้าหาญมาก..."

ดังนั้นเขาจึงเลือกการเป็น "มือปืน" อาชีพฆ่าคนที่เขาเรียนรู้มาจาก
 สมรภูมิ โดยการทำงานเป็นช่างตัดผมในร้านตัดผมเล็ก ๆ ของชุมชนบึงหน้า แต่หลัง
 จากก็คือ มือปืนอาชีพรับจ้างฆ่าทุกคนตามคำสั่งของผู้ว่าจ้าง

ที่กล่าวมาแล้วคือ ปัญหาทางการเมืองซึ่งหนึ่งของท่านมู๋จะสะท้อนถึง
 ปัญหาการคอร์รัปชัน และปัญหาสงคราม ต่อไปจะกล่าวถึงปัญหาทางเศรษฐกิจที่
 สะท้อนในภาพยนตร์ของ มจ.ชาตรีเฉลิม ยุคล

ค. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

ปัญหาความยากจน

ประสาธน์ หลักลีลา (อ้างถึงในสุพัตรา สุภาพ 2525 : 145) ได้ให้
 ความหมายของความยากจนว่า คือสภาพของการดำรงชีวิตของบุคคล ซึ่งมีรายได้ไม่
 เพียงพอกับรายจ่าย และไม่สามารถจะบำบัดความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจ
 จนเป็นเหตุให้บุคคลนั้นมีสภาพความเป็นอยู่ต่ำกว่าระดับมาตรฐานที่สังคมวางไว้

ท่านมู๋ทรงสะท้อนถึงปัญหาความยากจนในภาพยนตร์หลายเรื่องด้วยกันคือ
เขาชื่อกานต์ เทพธิดาโรงแรม ทองพูน โคกโพ ราษฎรเต็มขั้น อุกาฟ้าเหลือง
มือปืน อิสรภาพของทองพูน โคกโพ ครูสมศรี และ คนเลี้ยงช้าง

เขาชื่อกานต์ สะท้อนให้เห็นความยากจนของประชาชนในชนบทที่อยู่ห่าง
 ไกลจากความเจริญ อย่างกรณีที่คนถูกงูกัด ญาติพี่น้องพามาหาหมอแต่ไม่ทันเสียแล้ว

ญาติ ๆ ได้ถามถึงคำรักษาพยาบาล "คำรักษาจะเอาเท่าไรล่ะหมอ คงไม่แพงหรอกนะ ดิยังงใจมันก็ตายไปแล้ว รุยังงีบปล่อยให้มันตายที่บ้านดีกว่า.." ก็สะท้อนถึงความยากไร้ของพวกเขาได้ถึงกับคิดเอาชีวิตเข้าแลก

เทพธิดาโรงแวม สะท้อนให้เห็นความยากจนของประชาชนในชนบททางภาคเหนือ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วมีอาชีพทำไร่ยาสูบ เช่นเดียวกับครอบครัวของ "มาลี" ที่อยู่ในกระท่อมเล็ก ๆ นอกจากจะทำไร่แล้วก็ยังเลี้ยงหมูอีกด้วย เมื่อ "มาลี" ได้เงินจากการขายตัวเธอจะพยายามเก็บรวบรวมส่งไปให้พ่อแม่ที่บ้าน ความยากจนของมาลีก็เหมือนกับที่มาลีบอกกับแสงดาว สาวชาวเหนือที่อยู่ในโรงแวมเดียวกันว่า "... เขามันจั้น หางานทำก็ยากสตาจก็ได้น้อย เกิดมาแล้วเขาก็ต้องดิ้นรนเอาตัวรอดกันทั้งนั้นแหละดาว ป่ตางใดก็ตางหนึ่ง งานจะอึดออกจะตายไป ดึกว่าไปขุดดิน... ทานา แดมก่อน..." (เรามันจนหางานทำก็ยาก เงินก็ได้น้อย เกิดมาแล้วเราก็ต้องดิ้นรนกันทั้งนั้นแหละดาว ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง งานที่จะทำคือจะตายไป ดึกว่าไปขุดดิน... ทานา เสียอีก)

ทองพูน โคกโพ ราชวร. เต็มขั้น ก็สะท้อนให้เห็นความยากจนเช่นกัน จากชีวิตของ "ทองพูน" ที่อพยพมาจากที่ราบสูงเพื่อมาหาสิ่งที่เขาคิดว่าดีกว่าในกรุงเทพฯ ความยากจนของเขาก็ดูเหมือนจะถูกซ้ำเติมจากสังคมเมื่อเขาถูกหลอกลวงเอาเงิน รดถูกจี้ จนกระทั่งไม่มีเงินค่าเช่าบ้าน และถูกไล่ออกมา ซึ่งทองพูนได้บอกกับ "บักห่าน้อย" ลูกชายของเขาว่า "... คนจนมันก็คือหมาแหละบักห่าน้อย เวลาคนมันหมั่นไส้มันก็เตะเอา..." และอีกตอนหนึ่งที่ท่านม้วยสะท้อนด้วยภาพเท่านั้นก็คือตอนที่ทองพูนกับห่าน้อยเดินผ่านภัตตาคารที่มีเด็ก ๆ ในร้านกำลังกินอาหารอย่างเอร็ดอร่อยจะเห็นภาพบักห่าน้อยยืนมองผ่านกระจกเข้าไปในร้าน ซึ่งทองพูนบอกกับลูกของเขาว่า "... ถ้าอยู่ที่บ้านพ่อสิขุดกุดจี่มาคั่วให้เจ้ากิน" (กุดจี่: แมลงตัวเล็ก ๆ ที่อาศัยอยู่ตามมูลวัวหรือมูลควาย) หรือตอนที่ทองพูนไปพบกับหมอลำที่กำลังล่าถอยถึงความยากไร้อยู่ จะเห็นสีหน้าของทองพูนสลด และไปพูดกับหมอลำสองสามีภรรยาว่า "เขาทุกข์... เขายากหลาย ๆ"

อุกาฟ้าเหลือง สะท้อนให้เห็นความยากจนของชาวประมงอย่างเช่น "เผ่าหลัก" ที่ยังยึดอาชีพการจับปลาด้วยลอบซึ่งได้ปลาน้อย มีหน้าซำยังถูกกดราคา จากท่าปลาของนายทุนความยากจนสะท้อนให้เห็นด้วยภาพ นับตั้งแต่กระต๊อบ ไทรม ๆ ของเผ่าหลัก ซึ่งอยู่ด้วยกัน 3 ชีวิต ภายในกระต๊อบก็ไม่มีอะไรนอกจากมุ้งเก่า ๆ และอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตให้อยู่รอดเท่านั้น

มือปิ่น สะท้อนให้เห็นชีวิตของอดีตทหารรับจ้างที่พิการทุพพลภาพด้วยความแค้นแค้นของชีวิต เขาจึงตัดสินใจเป็นมือปิ่นรับจ้าง

อิสวภาพของทองพูน โคนโท ซึ่งเป็นเรื่องราวที่ต่อเนื่องมาจาก ทองพูน โคนโท ราชภวเต็มขั้น ก็สะท้อนให้เห็นชีวิตของอดีตคนคุกอย่าง "ทองพูน" ที่เต็มไปด้วยความยากไร้ ไม่มีแม่ที่จะซุกหัวนอน ต้องไปนอนตามซาดตึกร้าง ไม่มีใครรับจะทำงานเพราะความที่เป็นคนคุกของเขา นอกจากนี้ "ละมัย" นางเอกของเรื่องก็มาจากครอบครัวที่ยากจน มีแม่เป็นโสเภณีทอดทิ้งไว้ให้อยู่กับยายข้าง ๆ บ้าน ตั้งแต่เธอยังไม่รู้ภาษาด้วยความยากจนยายต้องพาเธอเร่งไปขทานและเมื่อเธอพอรู้ภาษา ก็ต้องเร่งขายพวงมาลัย ตลอดจนวิ่งราวกระบี่ เพื่อความอยู่รอดของชีวิต เหมือนที่เธอบอกกับทองพูนว่า "... ก็ต้องปากกัดตีนถีบไปตามเรื่อง ไม่เงินก็ต้องอดตาย..."

ในคววมศรี ท่านผู้ทรงสะท้อนให้เห็นปัญหาความยากจนของชาวชุมชนแออัด ซึ่งชีวิตของพวกเขาเต็มไปด้วยความขาดแคลน อยู่ในบ้าน ไทรม ๆ ชาวชุมชนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพหาบเร่ซึ่งจะประสบปัญหาเกี่ยวกับการถูกจับกุมจากรวจเทศกิจเป็นประจำ อีกทั้งยังมีปัญหาเรื่องหนี้สินเรื่องปากเรื่องท้อง แม้แต่ยามเจ็บไข้ได้ป่วยพวกเขาก็ไม่มีเงินจะรักษา ซึ่งจะเห็นได้จากตอนที่คววมศรีอุ้มเด็กที่เจ็บป่วยไปหา "ครูทองย้อย" เพื่อขอยืมเงินพาเด็กไปรักษา ซ้ำร้ายพวกเขายังประสบกับปัญหาการถูกไล่ที่ ชีวิตที่ยากแค้นเล่าเคียดของพวกเขาก็เหมือนกับคำพูดของคววมศรีที่พูดกับยามว่า "... มันมีคไปหมด มันตันไปหมด... ซ้ำมันยังมาไล่ที่ ไล่ไล่อู้นั้นแหละ เย็นกะแฉ

สำหรับ คนเลี้ยงช้าง นั้นก็สะท้อนให้เห็นความยากจนของชีวิต "คนเลี้ยงช้าง" โดยเฉพาะชีวิตของ "บุญส่ง" และครอบครัวเขา ซึ่งมีอาชีพใช้ช้างชักลากไม้ออกจากป่า ในช่วงแรกเขาก็พอที่หาเงินมาเลี้ยงชีพได้ แต่เมื่อไม้หมดจากป่า เขาก็ไม่มีรายได้ต่อไปอีก จึงต้องไปกู้หนี้ยืมสินจากนายทุนด้วยดอกเบี้ยที่แพงแสนแพง และด้วยความเชื่อทำให้เขาถูกโกง จนต้องเสียทีนาในระยะเวลาต่อมา

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่าปัญหาความยากจนนั้น จะสะท้อนในทางของท่านมุ่ยหลายเรื่องด้วยกัน ทั้งนี้เนื่องจากว่าหนังสือของท่านมุ่ยจะสะท้อนเรื่องของชนชั้นล่างในสังคม ดังนั้นจึงมักจะมีปัญหาความยากจนเข้ามาเกี่ยวพันโดยไม่สามารถที่จะแยกออกจากกันได้

ปัญหาความแห้งแล้ง

ในภาพยนตร์ของท่านมุ่ยสะท้อนให้เห็นเพียงเล็กน้อยเท่านั้นใน ทองพูนโคกไท ราษฎร์เต็มขั้น โดยผ่านคำบอกเล่าของหมอลำ ซึ่งลำเป็นกลอนโดยมีเนื้อหาว่า คนอีสานที่พราวไกลจากบ้านมาก็เพราะว่าอีสานแล้ง ไปอยู่บ้านอื่นเมืองไกลจะได้อะไรกินบ้านหนอ อีสานแล้ง แต่ก็ไม่แล้งน้ำใจ ยามเราอดหยากก็ยังมีคนแบ่งปันให้กิน ขอให้กลับบ้านเถอะ อีสานแผ่นดินยังกว้าง ยังพอหาปูหาปลา จับไข่มดแดงกินแกงปูดน้อย หอย กุ้งก่า ขูดกูดจี มาคั่วกินได้ ซึ่งในช่วงที่มีเสียงลำนี้ ท่านมุ่ยทรงจะตัดภาพความแห้งแล้งของชาวอีสานมาประกอบด้วย

ปัญหาการอพยพของชาวชนบทเข้าสู่เมือง

เป็นผลที่เกิดขึ้นมาจากการพัฒนาที่ไม่สมดุลย์ระหว่างเมืองกับชนบททำให้ชาวชนบทต้องอพยพเข้ามาอยู่ในเมืองเพื่อหางานทำ ก่อให้เกิดปัญหาติดคามมาหลายอย่างเช่น ปัญหาการถูกหลอกลวง ปัญหาไม่มีงานทำ ตลอดจนปัญหาที่อยู่อาศัยและ

แหล่งเสื่อมโทรม ตามลำดับ ในปัญหานี้ท่านผู้ทรงสะท้อนให้เห็นในภาพยนตร์เรื่อง ทองพูน โลกไฟ ราชภรเต็มขั้น และ คุรุสมศรี

ใน ทองพูน โลกไฟ ราชภรเต็มขั้น ท่านผู้ทรงสะท้อนให้เห็นปัญหาการอพยพของชาชนบทเข้าสู่เมือง โดยผ่านชีวิตของ "ทองพูน" ที่ต้องขายนานเพื่อมาซื้อรถแท็กซี่มาแสวงโชคในกรุงเทพฯ และต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ นานา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่อยู่อาศัย การไม่ทันเล่าห์เหลี่ยมของคนเมืองกรุง นอกจากนี้บรรดาคนขับแท็กซี่ที่เป็นเพื่อนของทองพูนไม่ว่าจะเป็น "บุญหลาย" หรือคนอื่น ๆ ก็คือชาวอีสานที่อพยพมาอยู่ในเมืองกรุงนั่นเอง ซึ่งมักจะถูกรีดไถจากตำรวจเป็นประจำ และอีกคนหนึ่งที่ท่านผู้ทรงนำเสนอก็คือ หมอลำสองสามีภรรยา ก็คือ คนอพยพมาจากอีสานหนีความแห้งแล้งมาเป็นวิดิพกหาเงินมาประทังชีวิต

ส่วนใน คุรุสมศรี นั้นเป็นปัญหาที่ต่อเนื่องมาจากปัญหาการอพยพของชาชนบทเข้าสู่เมือง แต่เป็นกลุ่มผู้อพยพที่มาปักหลักอยู่ในชุมชนแออัดหลังศาลเจ้าพ่อเสือนานมาแล้ว ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่อเนื่องจากมาหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่อยู่อาศัยและแหล่งเสื่อมโทรม ปัญหาความยากจน ปัญหาสาธารณสุข ฯลฯ ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ก็คือการวิเคราะห์การสะท้อนปัญหาสังคมในภาพยนตร์ของ มจ.ชาติเรียม ยุคล และพบว่าภาพยนตร์ของ มจ.ชาติเรียม ยุคล ได้สะท้อนถึงปัญหาสังคมต่าง ๆ จำนวน 15 ปัญหาด้วยกัน คือ

1. ปัญหาทางด้านสังคม ได้แก่

- 1.1 ปัญหาโสเภณี : สะท้อนในภาพยนตร์เรื่อง เทพธิดาโรงแวม และ ทองพูน โลกไฟ ราชภรเต็มขั้น
- 1.2 ปัญหาครอบครัว : สะท้อนในภาพยนตร์เรื่อง เขาชื่อกานต์ ความรักครั้งสุดท้าย ทองพูน โลกไฟ ราชภรเต็มขั้น กาม

มือปืน และ อีสุรภาพของทองพูน ไคโกไฟ

- 1.3 ปัญหาอาชญากรรม และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สะท้อนในภาพยนตร์เรื่อง เขาชื่อกานต์ เทพธิดาโรงแวม เทวดาเดินดิน ทองพูน ไคโกไฟ ราชฉัตรเต็มขั้น อุกาฟ้า เหลือง มือปืน อีสุรภาพของทองพูน ไคโกไฟ ครูสมศรี และ คนเลี้ยงช้าง
 - 1.4 ปัญหาที่อยู่อาศัยและแหล่งเสื่อมโทรม : สะท้อนในภาพยนตร์เรื่อง ทองพูน ไคโกไฟ ราชฉัตรเต็มขั้น อีสุรภาพของทองพูน และ ครูสมศรี
 - 1.5 ปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ : สะท้อนในภาพยนตร์เรื่อง อุกาฟ้าเหลือง และ คนเลี้ยงช้าง
 - 1.6 ปัญหาทางด้านศีลธรรม วัฒนธรรม และจิตใจ : สะท้อนในภาพยนตร์เรื่อง เทพธิดาโรงแวม ทองพูน ไคโกไฟ ราชฉัตรเต็มขั้น กาม และ มือปืน
 - 1.7 ปัญหาสิ่งเสพติด : สะท้อนในภาพยนตร์เรื่อง เทวดาเดินดิน และ อีสุรภาพของทองพูน ไคโกไฟ
 - 1.8 ปัญหาสุขภาพอนามัยและโรคภัยไข้เจ็บ : สะท้อนในภาพยนตร์เรื่อง เขาชื่อกานต์ และ ครูสมศรี
 - 1.9 ปัญหาอันธนิเวศกรรม : สะท้อนในภาพยนตร์เรื่อง ความรักครั้งสุดท้าย
 - 1.10 ปัญหาการจราจร : สะท้อนในภาพยนตร์เรื่อง ทองพูน ไคโกไฟ ราชฉัตรเต็มขั้น
2. ปัญหาด้านการเมือง ได้แก่
 - 2.1 ปัญหาการคอร์รัปชัน : สะท้อนในภาพยนตร์เรื่อง เขาชื่อกานต์ ทองพูน ไคโกไฟ ราชฉัตรเต็มขั้น อุกาฟ้าเหลือง ครูสมศรี และ คนเลี้ยงช้าง

2.2 ปัญหาสงคราม : สะท้อนในภาพยนตร์เรื่อง มือปืน

3. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ได้แก่

- 3.1 ปัญหาความยากจน : สะท้อนในภาพยนตร์เรื่อง เขาชื่อ กานต์ เทพธิดาโรงแรม ทองพูน โศกโท ราษฎรเต็มขั้น อุกาฟ้าเหลือง มือปืน อีสภาพของทองพูน โศกโท ครูสมศรี และ คนเลี้ยงช้าง
- 3.2 ปัญหาความแห้งแล้ง : สะท้อนในภาพยนตร์เรื่อง ทองพูน โศกโท ราษฎรเต็มขั้น
- 3.3 ปัญหาการอพยพของชาวชนบทเข้าสู่เมือง : สะท้อนในภาพยนตร์เรื่อง ทองพูน โศกโท ราษฎรเต็มขั้น และ ครูสมศรี

ภาพยนตร์ของท่านมีอยู่นอกจากจะสะท้อนถึงปัญหาสังคมต่าง ๆ แล้ว ยังมีลักษณะของการวิพากษ์วิจารณ์สังคมอีกด้วย ซึ่งจะกล่าวถึงในอันดับต่อไปนี้

2. การวิพากษ์วิจารณ์สังคมในภาพยนตร์ของ มจ.ชาตรีเฉลิม ยุคล

สังคมประกอบไปด้วยสถาบันสังคมต่าง ๆ ซึ่งต่างก็ทำหน้าที่แตกต่างกันไป เพื่อที่จะทำให้สังคมนั้นสามารถที่จะคงสภาพอยู่ได้ คำว่าสถาบันสังคมนั้น Thomas Ford Hault (1969 :166) ได้ให้ความหมายว่า หมายถึงกระบวนการซึ่งการรวมกลุ่มสมาคมกันที่ดี หรือว่าวิธีการต่าง ๆ ก็ดี ได้จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นระเบียบ (Organized) มีระบบ (systematized) และมีมั่นคง (stabilized)

สถาบันสังคมมีมากมาย (สุพัตรา สุภาพ 2529 :64) เช่น สถาบันทาง

การเมืองการปกครอง สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันสื่อสารมวลชน เป็นต้น ซึ่งแต่ละสถาบันก็ทำหน้าที่ของตนเพื่อความคงอยู่ของสังคม ถ้าหากว่าแต่ละสถาบันมีความบกพร่อง ไม่สามารถที่จะทำหน้าที่ของตนได้อย่างดีแล้วก็จะก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ติดตามมา

หนังสือของท่านผู้ยู่ได้ทำการวิพากษ์วิจารณ์ข้อบกพร่องต่าง ๆ ของสังคม เพื่อที่จะให้สังคมได้รับรู้ ตระหนักถึงปัญหา (awareness) และกระตุ้นเตือนให้แก้ไข สถาบันที่ท่านผู้ยู่ทรงทำการวิพากษ์วิจารณ์นั้นได้แก่ สถาบันสื่อสารมวลชน สถาบันตำรวจ และสถาบันนักการเมือง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สถาบันสื่อสารมวลชน

หนังสือของท่านผู้ยู่ได้ทำการวิพากษ์วิจารณ์สถาบันสื่อมวลชนโดยเฉพาะนักหนังสือพิมพ์อย่างรุนแรงในภาพยนตร์ 3 เรื่องด้วยกันคือ เทวดาเดินดิน กาม และ มือปืน

ในเทวดาเดินดิน ท่านผู้ยู่วิพากษ์วิจารณ์นักข่าวหนังสือพิมพ์ว่าเป็นคนที่ไร้จรรยาบรรณเขียนข่าวขึ้นมาเพื่อการค้า โดยไม่คำนึงว่าผู้อื่นจะได้รับ ความเสียหายใด ๆ อันเป็นการแสดงถึงความรับผิดชอบในการเป็นสื่อมวลชนที่ดี

นับตั้งแต่เริ่มต้นเรื่องท่านผู้ยู่ทรงก็สะท้อนให้เห็นถึงความน่าเกลียดที่มีลักษณะ "ซีเปง" ของนักข่าวหนังสือพิมพ์ โดยทันที คือตอนที่นักข่าวไบกรวดสามล้อให้จุดแต่สามล้อไม่ยอมจอดรถ นักข่าวจึงโหนรถจนสามล้อต้องหยุด และเกรี้ยวกราดเอากับคนขับสามล้อว่า " นายเป็นคนของพระเจ้าคน นายต้องบริการพระเจ้าคนสิ " พอต้ารวจเดินผ่านมาเขาก็รีบฟ้องตำรวจทันที " จ้า ผมชื่อไพบูลย์เป็นนักหนังสือพิมพ์ นายคนนี้ไม่ยอมรับผู้โดยสารถ "

หรือลักษณะที่บอกถึงความไม่รู้จักกาลเทศะของนักหนังสือพิมพ์ อย่าง

ตอนที่รอดของสารวัตรที่วิ่งไล่กวาดผู้ร้ายแล้วโผล่ลงไปใต้น้ำ จะเห็นว่านักข่าวเอาแต่กดชัตเตอร์ถ่ายภาพสารวัตรที่ลื่นไถลในน้ำ จนสารวัตรทนไม่ไหวต้องหยิบเอาดินโคลนปาหัวนักข่าว และอีกตอนหนึ่งที่สะท้อนถึงความรุ่มร่ามไม่รู้จักกาลเทศะของนักข่าวก็คือ ตอนที่สารวัตรเดินเข้าไปในบาร์ที่เกิดเหตุ นักข่าวคนนี้ก็เดินเข้าหาในระยะใกล้แล้วก็กดชัตเตอร์ถ่ายภาพอย่างไม่ยั้งมือซึ่งทำให้สารวัตรไม่พอใจมาก "เฮ้ย! พอท้า นี่คุณโง่เขลาหยุดถ่ายภาพทีได้ไหม?" นี่คือนิสัยที่ไม่รู้จักกาลเทศะของนักข่าวที่ท่านม้วยทรงวิพากษ์วิจารณ์

นอกจากนี้ท่านม้วยทรงวิพากษ์วิจารณ์ถึงลักษณะที่ไร้จรรยาบรรณของนักข่าว เขียนข่าวขึ้นมาเพื่อการค้าโดยไม่คำนึงความเสียหายที่เกิดขึ้นซึ่งจะเห็นได้ตอนที่บรรณาธิการข่าวถามว่าข่าวที่เขาเขียนเกี่ยวกับวัยรุ่น 3 คน หากการจับลั่นนั้นจะขายได้หรือเปล่า เขาตอบว่า " คิตคูชิครับพวกวัยรุ่นที่ทำตัวเป็นเทวดาเดินดิน มันอยากจะฆ่าใครมันก็ฆ่า ตัดสินปัญหาด้วยปืนทำตัวอยู่นอกสังคม ผมจะเขียนเชียร์พวกมันให้ เป็นเทวดาจริงาคอยคูสิครับ พวกวัยรุ่นมันชอบคนดังอยู่แล้ว เราสร้างฮีโร่ให้กับพวกเขารับรองชื่ออ่านจมหูเลย"

การวิพากษ์วิจารณ์นักข่าวที่รุนแรงที่สุดของท่านม้วยก็คือตอนที่วัยรุ่นหนึ่งสามคือ"พี" ได้ดำเนินข่าวในขณะที่ถูกตำรวจล้อมไว้อยู่บนตึกสูง เมื่อนักข่าวบอกให้พวกเขายอมแพ้ แต่เขาได้ตอบให้นักข่าวอย่างสะใจว่า

ฉันนึกว่าพวกนายอยากจะให้พวกเราโดนตำรวจฆ่าเสียอีก คุณจะได้พาดหัวยังไงล่ะ พวกเทวดาถูกตำรวจยิงตายคาตึกวะฟ้า หรือ ตำรวจท้าวณกรรมฆ่าพวกเทวดาเดินดิน ผลลัพธ์จะออกมาอย่างไรมันก็เหมือนกันสำหรับพวกนาย ให้นำหนังสือพิมพ์ของนายขายได้ก็แล้วกัน อะไรก็ได้ที่เป็นข่าวหน้า 1 ให้ขายหนังสือพิมพ์ได้ ใครจะเป็นอะไรก็ช่างหัวมัน ความจริงแล้วเทวดาเดินดินมันพวกนาย นักหนังสือพิมพ์อย่างพวก

นายนั้นแหละ เทวดา ที่จะลิขิตชีวิตของใครก็ทั้งชีวิต
 ของฉัน ทั้งของพวกคนอื่น ๆ เป็นทั้งผู้พิพากษา เป็น
 ตุลาการ คุณประหารเบ็ดเสร็จในนามของความถูกต้อง
 ต้อง รักษาดีอุดมการณ์ และสักจะ พวกเราเป็นเพียง
 ฟันให้พวกคุณเขิดเท่านั้น นี่ยิ่งใจสะข่าวของนาย
 นาย พอใจมั๊ย

ทุกถ้อยคำที่ท่านมู๋ยให้ไว้ รุนคนนั้นระบายออกมาเต็มไปด้วยความกราด
 เกรี้ยว และในตอนท้ายถึงกับชากคอเสื้อของนักข่าวขึ้นมาอย่างโกรธแค้น และใน
 ตอนท้ายของหนังสือเรื่องนี้ให้ท่านมู๋ยทรงให้ข่าวหนังสือพิมพ์คนนี้จะอายุใจในสิ่งที่ตนทำมา
 ถึงกับลาออกจากสถาบันสื่อมวลชนซึ่งบทความที่นักข่าวคนนั้นเขียนสวาทภาพความผิด
 ของตนเอง จะเป็นบทสรุปคำพิพากษ่วิจารณ์ของท่านมู๋ยที่มีต่อนักข่าวหนังสือพิมพ์ใน
เทวดาเดินดิน ได้เป็นอย่างดีซึ่งมีใจความว่า

บทความนี้เป็นบทความสุดท้ายที่ผู้เขียนในฐานะนักหนังสือ
 พิมพ์ทั้งนี้ เพราะผู้เขียนตระหนักดีว่า ตนเองขาดความ
 รับผิดชอบในความ เป็นสื่อมวลชนที่ดี เสนอข่าวเพื่อการค้า
 โดยสิ่งผลประโยชน์ทางการเงินเป็นใหญ่ นอกจาก
 เป็นการทำลายอนาคตของผู้อื่นแล้ว ยังแสดงถึงเจตจำนง
 อันไม่รับผิดชอบและไม่เคารพจรรยาบรรณซึ่งนักหนังสือพิมพ์
 ที่ดีควรมีผู้เขียนยอมรับนับตั้งแต่เสนอข่าว เทวดาเดินดิน
 จนเรื่องราวได้ยุติลงผู้เขียนได้คลุกคลีกับสิ่งที่เกิดขึ้นเพียง
 ผิดฝันโดยไม่รู้เห็นแก่กันแต่ในความ เป็นข่าวและยังเสนอ
 ข่าวในทัศนะของผู้เขียนเพียงผู้เดียว ซึ่งเป็นการแน่นอน
 ว่าความจริงย่อมไม่ตกไปถึงประชาชนผู้อ่าน อันเป็นการ
 บิดเบือนข่าว โดยสรุปได้ว่าผู้เขียนตกอยู่ภายใต้อิทธิพล
 ของนายทุนเพื่อการค้า ซึ่งมีส่วนต่อเนื่องกับการขาด
 การ เป็นสื่อมวลชนที่ดี เหตุการณ์ร้ายแรงที่เกิดขึ้นกับ

พวกเทวดาเดินดิน ผู้เขียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับอยู่มาก ข้อผิดพลาดเหล่านี้แสดงว่า ผู้เขียนมิได้ตระหนักในความเป็นความตายของประชาชนผู้เป็นข่าว จึงขอพิจารณาตนเอง ขอลาออกจากสถาบันอันมีเกียรตินับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ในภาพยนตร์เรื่อง กาม นั้นท่านม้วยทรงวิพากษ์วิจารณ์นักข่าวบันเทิงของหนังสือพิมพ์ยักษ์ใหญ่ฉบับหนึ่งของประเทศว่าไร้จรรยาบรรณใช้ปากกาเป็นอาวุธเพื่อแสวงหาประโยชน์ให้กับตนเองอย่างสกปรกและไม่ละอายใจ โดยไม่คำนึงว่าคนอื่นจะได้รับความเดือดร้อนเสียหายอย่างไร

ในช่วงแรกของเรื่องท่านม้วยทรงจะวิพากษ์วิจารณ์ถึงลักษณะที่ไม่รู้จักกาลเทศะของนักข่าว ซึ่งจะเห็นได้จากการตั้งคำถามสัมภาษณ์ดาราสาวดาวไป๋ที่ชื่อ "มาวิกา" ว่า "ถามจริงๆนะ วิ ว่าคอนบอทเข้าพระเข้านางวิมีความรู้ว่ายังไงบ้างล่ะ รู้สึกบ้างหรือเปล่า" หรือ "แล้วเวลาจูบล่ะครับ จูบจริงหรือเปล่านั้นอย่างเรื่อง มวารชีวิต คุณจูบกับพระเอก แหม สบัดช่อไปเลย ผมขนาดดูรูปตัวแข็งเลยทีเดียวย อ้อ คนอ่านเขาอยากจะรู้ว่าแก้ม่าเล่นหนังอายมึงหรือเปล่านั้น หรือว่ารู้สึกอกรรมดา ๆ" ซึ่งจะเห็นว่าคำถามเต็มไปด้วยความลละลวยลละล้วง และสกปรกกักขฬะ อย่างเห็นได้ชัด

นอกจากความไร้มารยาทของนักข่าวแล้วท่านม้วยเปิดโปงถึงความสกปรกที่ซ่อนไว้ในจิตใจของนักข่าวก็คือ การหวังที่จะเคลมดาราสาวดาวไป๋ด้วย แต่เมื่อดาราสาวปฏิเสธเขาก็เขียนข่าวทำลายลูกสาวของเธอทันที ทำให้ลูกสาวของเธอต้องออกจากโรงเรียนถูกปฏิเสธจากเพื่อนฝูงและต้องหนีออกจากบ้านไป สำหรับตัวดาราสาวเองก็ถูกนักข่าวบันเทิงคนนี้เขียนข่าวโจมตีจนทำให้เจ้าของหนังต้องเปลี่ยนตัวนักแสดงคนใหม่

ท่านม้วยยังได้เปิดโปงถึงการรับจ้างเขียนข่าวของนักข่าวบันเทิง ถ้าเจ้าของหนังเรื่องใดให้ของขวัญเขาก็จะเขียนเชียร์หนังเรื่องนั้น อย่างตอนหนึ่งของ

เรื่องที่นักข่าวบันเทิงพูดกับเจ้าของหนังสือว่า " พรุ้งนี่ผมจะเขียนให้ 2 วันซ้อนเลย" และเจ้าของหนังสือก็ตอบว่า " พรุ้งนี่อี๊วจะจัดกาไรให้ เหมือนเดิมไหม้ย " " เหมือนเดิมครับ" คำว่าเหมือนเดิมก็คือจำนวนเงินที่เจ้าของหนังสือจะต้องจ่ายให้นักข่าวบันเทิง เพื่อแลกกับกาไรให้ เขียนเชียร์หนังสือของตน

ความซื่อซำของนักข่าวบันเทิงมีมากพอที่จะให้คนที่เกี่ยวข้องกับเอือมระอา ดังเช่นตอนหนึ่งของเรื่องที่ถูกกับหนังสือบอกกับเพื่อนร่วมทีมของเขาหลังจากที่พูดคุยกับนักข่าวบันเทิงคนนั้นว่า "อย่าไปสนใจ แม่่งมันเลยเราไปทำงานต่อกันดีกว่า" นับว่าเป็นการวิพากษ์วิจารณ์นักข่าวบันเทิงของมู๋ยได้อย่างสาแก่ใจและกระแทกกระทั้นหัวใจนักข่าวเลวๆบางคนได้เจ็บแสบนัก หรืออีกตอนหนึ่งที่ท่านมู๋ยยิ้มปากเมียบของนักข่าวบันเทิงคนนั้นคำฝั้วของตัวเองว่า " เอ้อ! พาดหัวข่าวหนังสือพิมพ์ข่าวลูกสาวดาวไปคนนั้นใครเขียนคะ หมมมันน่าทุเวศ พ่อรู้หรือเปล่าว่าคนอ่านเขาเอียนกับข่าวประเภทนี้จะแยะอยู่แล้วนะ" อย่างไรก็ตามหลังจากที่ท่านมู๋ยทรงวิพากษ์วิจารณ์นักข่าวจนพอพระทัยแล้ว ทรงก็ให้นักข่าวสำนึกถึงความเลวร้ายของตนเองแต่ผลการกระทำของเขาก็ยังคงเป็นตราประทับที่ติดตรึงในใจของ"เหยื่อ" ที่เขามุ่งทำลายไม่ว่าจะเป็น"มาวีกา"หรือ"วิณา" ลูกสาวของเธอ

สำหรับใน มือปืน นั้นท่านมู๋ยทรงวิพากษ์วิจารณ์นักข่าวหนังสือพิมพ์เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ด้วยการเหน็บแนมเพียงถ้อยคำสั้นว่า "ดูพานักร้องไปเชียร์มันอยากให้เชียร์นักดูเลยพามันไปเชียร์ในโมเต็ล" แม้จะเพียงแค่นี้แต่ก็ทำให้มองเห็นทัศนะของท่านมู๋ยที่มีต่อนักข่าว นักหนังสือพิมพ์ ได้เป็นอย่างดี

สถาบันตำรวจ

ภาพยนตร์ของท่านมู๋ยมีหลายเรื่องด้วยกันที่วิพากษ์วิจารณ์ถึงสถาบันตำรวจซึ่งได้แก่ภาพยนตร์เรื่อง ทองพูน โศกโท ราชฎรเต็มขึ้น มือปืน อิศรภาพของทองพูน โศกโท และคนเลี้ยงช้าง

ทองพูน ไคโกโท ราชบุตรเต็มขั้น ท่านม้วยทรงวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของตำรวจว่าเต็มใจด้วยความล่าช้า ซึ่งจะได้เห็นได้ตอนที่ทองพูนไปแจ้งความตำรวจเรื่องรถของเขาถูกขโมย แต่กว่าจะแจ้งความได้ก็ใช้เวลาไม่น้อย และจากการทำงานที่ไร้ประสิทธิภาพของตำรวจโดยไม่สามารถที่จะตามรถของทองพูนกลับคืนมาได้ ท่านม้วยจึงทำให้ทองพูนบุกเดี่ยวเข้าไปในตู้เพื่อชิงรถของเขากลับคืน

มือปืน เป็นภาพยนตร์ที่กระเทาะเปลือกและวิพากษ์วิจารณ์วงการตำรวจได้อย่างถึงแก่น เนื่องจากท่านม้วยทรงเอาเรื่องราวของตำรวจกับมือปืน มาเป็นเนื้อหาหลักของเรื่อง ท่านม้วยทรงวิพากษ์วิจารณ์นายตำรวจอย่าง "ไฉ่มือค้ำ" ที่ชอบทำเรื่องเล็กให้เป็นเรื่องใหญ่ สร้างชื่อเสียงของตัวเองให้ดัง ยิ่งคนร้ายข้างหลัง และที่เจ็บแสบก็คือเอาผลงานความดีความชอบของลูกน้องมาเป็นของตัวเอง ซึ่งท่านม้วยทรงสะท้อนให้เห็นตอนที่ไฉ่มือค้ำถือปืนนั่งข้างศพของคนร้ายที่ลูกน้องของตนยิงตายให้หนังสือพิมพ์ถ่ายรูปไปลงว่าเป็นผลงานของตนเอง

การกระทำของสาววิตรอนหรือ "ไฉ่มือค้ำ" ที่ชอบทำวิสามันธุมาครวมเพื่อชื่อเสียงของตนเองนั้นท่านม้วยทรงมองว่าไม่ผิดอะไรกับการเป็นมือปืนรับจ้างฆ่าคน จะแตกต่างกันก็ตรงที่มือปืนหนึ่งผิดกฎหมาย ฆ่าคนตายแล้วได้เงินเป็นค่าจ้าง ส่วนมือปืนอีกประเภทหนึ่งถูกกฎหมายฆ่าคนแล้วได้ทั้งยศ ตำแหน่ง และชื่อเสียง เช่นเดียวกับสาววิตรอนซึ่งท่านม้วยทรงคัดค้านวิธีการดังกล่าวโดยผ่านปากของสาววิตรประทีปว่า " ผิด! เพราะเจ้านายของคุณไม่ใช่ผู้พิพากษา หน่วยงานของคุณมีหน้าที่ในการสืบสวนปราบปราม ไม่ใช่การยิงทิ้ง ผมว่าเจ้านายของคุณต้องการชื่อเสียงมากกว่า "

อย่างไรก็ตามดูเหมือนว่า ท่านม้วยค่อนข้างจะเห็นใจตำรวจอยู่พอสมควรทีเดียว โดยเฉพาะไฉ่มือค้ำหรือสาววิตรอน ซึ่งจะบุญมิหลังที่มาไว้มากทีเดียว ไม่ว่าจะเป็นสภาพจิตชาตวิตร เมียประเภทก่อปัญหาให้ผิว ปมด้อยความซื่อสัตย์ของตนเองที่ทั้งลูกน้องไว้ในสมรรถภูมิ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะสะท้อนออกมาในการทำงาน คือหลังจากที่วิพากษ์วิจารณ์สาววิตรอนมากแล้ว ท่านม้วยก็นำเสนอทางดำเนินคดีของสาววิตรบ้าง

ด้วยการให้สาววิเศษนุยกมือไหว้หนัก เลงกระจอกที่ท่านกำหนดเมียในคอฟฟี่ชอฟ หรือ การไม่ใช้ความรุนแรงในการจัดการกับมือปืน ที่เคยเป็นลูกน้องเก่าอย่าง "จำสมหมาย" ซึ่งเคยมีบุญคุณช่วยเหลือชีวิตคนไว้เมื่อครั้งที่รบในลาว เป็นต้น

สำหรับตำรวจใน อิสรภาพของทองพูน โคกโพ นั้นแม้ในช่วงแรก ท่านผู้ทรงสะท้อนภาพตำรวจที่มักจะมองโลกในแง่ร้ายอย่าง "จำเบญ" ที่มองว่าคนคุกคือคนที่สันดานไม่ดี "จับมันเข้าคุกแทบตาย ไม่ทันไรออกมาลอยนวลอีกแล้ว ปล่อยให้ตายไปชะมั่งแผ่นดินจะได้สูงขึ้น" และบางครั้งการกระทำของ "จำเบญ" ก็ดูเหมือนจะไม่ถูกต้องตามท่านองคมนตรีรวมนัก เช่น ชื้อมผู้ต้องหา กระหีบผู้ต้องหา เป็นต้นแต่ในตอนจบของเรื่องท่านผู้กลับเห็นใจ "จำเบญ" สร้างด้านดีของ "จำเบญ" ขึ้นมาโดยให้ "จำเบญ" มีมนุษยธรรม ยอมที่จะปล่อยทองพูนและลูกชายให้กลับบ้านที่ต่างจังหวัดได้

ใน คนเลี้ยงช้าง ท่านผู้ทรงวิพากษ์วิจารณ์ถึงความเลวร้ายของข้าราชการตำรวจอย่าง "จำสม" นายสถานีตำรวจภูธรพนาไพร ที่ยอมตัวเป็นเครื่องมือของนายทุนในการตัดไม้ทำลายป่าและการกระทำผิดกฎหมายเสียเอง นับตั้งแต่ให้การช่วยเหลือผู้ลักลอบตัดไม้ให้พ้นผิด การลงมือฆ่าผู้ที่ขัดขวางผลประโยชน์ของตนเอง เป็นต้น

สถาบันนักการเมือง

ภาพยนตร์ของท่านผู้ได้วิพากษ์วิจารณ์สถาบันนักการเมืองอย่างชัดเจนในภาพยนตร์เรื่อง อุกาฟ้าเหลือง โดยท่านผู้ทรงวิพากษ์วิจารณ์นักการเมืองอย่าง "ก้านันเลี้ยง" ว่าทำสิ่งทุกอย่างเพื่อผลประโยชน์ของตนเองโดยไม่คำนึงว่าทรัพยากรให้ทะเลจะสูญเสียหรือถูกทำลายไปอย่างไรการวิพากษ์วิจารณ์ของท่านผู้จะเห็นได้ตอนที่ก้านันกำลังหาเสียงเพื่อรับการคัดเลือกเป็น ส.ส. อยู่ซึ่งคำปราศรัยตอนหนึ่งกล่าวว่า

พี่น้องชาวทุ่งตะเคียนที่รัก พวกเรากำลังรวยกันอยู่แล้ว
 เรามีชื่อเสียงเกียรติยศกันทั้งหมู่บ้าน ทั้งอำเภอ และ
 จังหวัดนี้ พวกเราจะมีกินมีใช้มีความสุขถ้วนหน้า เลือก
 ผกกำนันเลี้ยงเบอร์ 1 ไปเป็นปากเสียงของพวกเรา
 ในสภาแล้วผมจะทำให้ทุกคนร่ำรวย เลือกคนที่ผู้เพื่อคน
 หาบลา กำนันเลี้ยงจะรับใช้พี่น้องด้วยความสุจริตเป็นที่ตั้ง
 เลือกกำนันเลี้ยงเบอร์ 1 ครับ

พ่อสิ้นเสียงคำว่า "ด้วยความสุจริตเป็นที่ตั้ง" ท่านม้วยจะตัดภาพไปที่
 ทะเลซึ่งกำลังมีการระเบิดปลา เสียงดังกึกก้องน้ำแตกกระจายเป็นวงกว้าง ซึ่งเป็น
 ฝีมือของลูกน้องกำนันเลี้ยงนั่นเอง อีกตอนหนึ่งที่ท่านม้วยทรงมองนิกการเมืองด้วย
 ความเหยียดหยามก็คือตอนที่ท่านม้วยให้ "คอกไม้" หลานสาวของ "เผ่าหลัก" ดุย
 น้ำลายใส่ไปสเตอร์หาเสียงของกำนันเลี้ยงจนเต็มใบหน้า หรือการขู่วางวิทยุ
 ของซาในขณะที่มีการถ่ายทอดการประชุมสภาผู้แทนราษฎรอยู่นั้นก็เป็นภาพปฏิเสธ
 อย่างรุนแรงว่าจะไม่ยอมเชื่อถือในสถาบันนี้อีกแล้ว

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ก็คือการวิพากษ์วิจารณ์สังคมในภาพยนตร์ของ มจ. ชาตรี
 เฉลิม ยุคล ซึ่งภาพยนตร์ของท่านได้วิพากษ์วิจารณ์ถึงสถาบันสื่อมวลชน สถาบันตำรวจ
 และสถาบันนิกการเมือง

อย่างไรก็ตาม ทัศนะในการมองปัญหาสังคมและการวิพากษ์วิจารณ์
 สังคมของท่านม้วยที่สะท้อนออกมาในภาพยนตร์นั้น มีลักษณะเด่นบางประการ ซึ่ง
 หอจะสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ภาพยนตร์ของท่านม้วยส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวที่สะท้อนปัญหาของ
 คนตัวเล็ก ๆ ที่อยู่ในระดับชนชั้นล่างของสังคม เช่น แม่ค้าหาบแร่ คนขับแท็กซี่
 ไสภณี และคนยากจนทั่ว ๆ ไป โดยท่านม้วย (28 พฤศจิกายน 2532) ทรงให้
 เหตุผลที่ทรงเลือกสะท้อนปัญหาของคนเหล่านี้ว่า

...ที่ผมสนใจชนชั้นล่าง ก็เพราะว่าคนเหล่านี้เป็น
 คนส่วนใหญ่ของประเทศ ฐานของสังคมเป็นพวก
 ชนชั้นกรรมาชีพ ไม่ใช่ชนชั้นผู้นำที่เป็นยอดของปิรามิด
 ที่ไม่มีความหมายอะไร แต่ชนชั้นกรรมาชีพคือคนที่แบก
 สิ่งเหล่านี้เอาไว้ ถ้าไม่มีคนเหล่านี้ปิรามิดก็จะต้องพัง
 คนเหล่านี้ก็คือ คนที่น่าสนใจมากกว่าคนชั้นสูง ด้าน
 ความขัดแย้ง (Conflict) ก็แทบไม่มีอะไรเลย ดังนั้น
 ผมจึงสนใจชนชั้นกรรมาชีพที่อยู่ด้านล่าง คนเหล่านี้เ
 สนใจมาก นี่คือความคิดของผม....

2. แม้ว่าภาพยนตร์ของท่านมูยจะสะท้อนถึงปัญหาของคนตัวเล็ก ๆ
 ในสังคม แต่ลักษณะการมองปัญหาสังคมของท่านมูย จะเป็นการมองปัญหาแบบ
 "เจ้า" ที่มองมาจากข้างบน โดยท่านจะสะท้อนเพียงปรากฏการณ์ของปัญหาสังคม
 ว่ามันเป็นอย่างไรอย่างนี้ แต่ท่านจะไม่ชี้ถึงต้นตอของปัญหาที่แท้จริงว่าปัญหาใน ๆ
 มันเกิดมาจากสาเหตุอะไร โดยเฉพาะปัญหาโครงสร้างทางสังคม อย่างเช่น เทพ
ธิดาโรงแรม ท่านมูยทรงจะสะท้อนว่ามีการหลอกลวงหญิงสาวเพื่อนำมาขายที่โรง
 แรม มีการข่มเพื่อบังคับให้ขายตัว จนกระทั่งเดินทางกลับบ้านในตอนท้ายเรื่อง แต่
 ท่านมูยจะไม่วิพากษ์วิจารณ์ถึงต้นตอของปัญหาที่แท้จริงนั้นว่ามันเกิดจากระบบของสังคม
 หรือไม่ อย่างไร เช่นเดียวกับ ทองพูน โคกโพ ราษฎรเต็มขั้น มือปืน หรือ
 ภาพยนตร์เรื่องอื่น ๆ

3. ในการวิพากษ์วิจารณ์สถาบันทางสังคมในภาพยนตร์ของท่านมูยไม่ว่า
 จะเป็นสถาบันสื่อมวลชน สถาบันตำรวจ หรือสถาบันนักการเมือง ท่านมูยจะวิ
 พากษ์วิจารณ์แบบ "ผู้ใหญ่" (ผู้ที่มีสถานภาพทางสังคมในระดับสูง) คู่คำว่าการ
 "เด็ก" (ผู้มีสถานภาพทางสังคมในระดับต่ำกว่า) ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของผู้ใหญ่
 ในสังคมไทยที่จะไม่ไปหาเรื่องกับเด็ก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการวิพากษ์วิจารณ์ของท่าน
 มูยจะมีลักษณะ "เหน็บแนม" (ไม่ใช่การวิพากษ์อย่างเอาเป็นเอาตายหรือชี้ให้เห็น
 ความเลวร้ายของระบบและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างถอนรากถอนโคน

อย่างแนวคิดของสำนักมาร์กซิสต์) ซึ่งจะเห็นได้จากทฤษฏีที่ท้านมูยทรวงวิพากษ์วิจารณ์ นักข่าวก็จะเป็น "เหน็บแนม" นักข่าวที่ไม่ค่อยจะรู้จักกาลเทศะ และกระทำสิ่งที่ไม่ดี ไม่งามต่าง ๆ และหลังจากที่ทรงตำหนิแล้ว ทรงก็จะให้นักข่าวเหล่านั้นสำนึกตน โดยไม่ต้องประสบกับชะตากรรมอันเลวร้ายใด ๆ ในชีวิต

4. ภาพยนตร์ของท่านมูยนอกจากจะสะท้อนปัญหาสังคมและวิพากษ์วิจารณ์สังคมแล้ว ท่านก็ไม่ได้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาใด ๆ ไม่ว่าจะเป็น เทพธิดาโรงแวม ทองพูน โคกโพ ราษฎรเต็มขั้น อุกาฟ้าเหลือง หรือหนังเรื่องอื่น ๆ ก็ตาม ท่านจะทิ้งไว้ให้ผู้ชมได้คิด และกระตุ้นให้มีการแก้ไขปัญหานั้น ๆ ซึ่งสไตล์ (style) เช่นนี้จะมีมากในภาพยนตร์ทางยุโรป โดยเฉพาะในภาพยนตร์ของ Francois Truffaut, Jean - Luc Godard, Federico Fellini และในภาพยนตร์ของจักรพรรดิทางภาพยนตร์ของญี่ปุ่น Akira Kurosawa ทั้งนี้เนื่องจากท่านมูยทรวงได้ศึกษาและชื่นชมในผลงานของผู้กำกับภาพยนตร์เหล่านี้ในขณะที่ทรงศึกษาอยู่ที่อเมริกา "...ผมเรียนที่อเมริกาแต่ที่เค้าสอนนี่ สอน kurosawa สอน New Wave ดันแบบก็เป็นยุโรปทั้งนั้น ถ้าคุณไปเรียนอเมริกาก็ได้ดูแต่หนังยุโรปนะชะ..." (มจ. ชาติริเจลิม ยุค 2532 : 27)

5. ภาพยนตร์ของท่านมูยทุกเรื่องจะมีลักษณะ "น่าสงสาร" (Pity) มากกว่า "น่ากลัว" (Fear) ซึ่งความจริงแล้วหนังของท่านอย่างเช่น เทพธิดาโรงแวม เทวดาเดินดิน มือปืน หรือว่า คนเลี้ยงช้าง ควรที่จะมีลักษณะของความ "น่ากลัว" มากกว่าความ "น่าสงสาร" เหมือนกับที่ Aristotle ได้อ้างเหตุผลใน The Rhetoric และ The Ethics (อ้างถึงใน Marc Shell 1978 : 91) ว่า ...ประสบการณ์ของมนุษย์นั้นไม่ใช่ความ "น่าสงสาร" (Pity) แต่เป็นความ "น่ากลัว" (Fear) เมื่อเขาเห็นสมาชิกในครอบครัวของเขาตกอยู่ในอันตราย เมื่อเขาเห็นสมาชิกในครอบครัวของเขาถูกคุกคาม และเขาก็มีความรู้สึกที่ตนเองกำลังอยู่ในภาวะอันตรายเช่นเดียวกับพวกเขา...

โดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่าภาพยนตร์ของ มจ. ชาติริเจลิม ยุค เป็น

ภาพยนตร์ที่สะท้อนถึงปัญหาสังคมหลายประการด้วยกัน และขณะเดียวกันก็จะทำกา
วิพากษ์วิจารณ์สังคมอีกด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะบอกปัญหาต่าง ๆ ให้คนในสังคมได้รับรู้
และกระตุ้นความรู้สึกให้มีส่วนในการรับผิดชอบต่อปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในฐานะสมาชิก
คนหนึ่งของสังคม จึงนับได้ว่าภาพยนตร์ของ มจ.ชาตรีเฉลิม บุคคัล มีบทบาทต่อสังคม
ไม่น้อยเลย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย